

INARI 13 KK VUOPAJA

Kivi-varhais-
metallikautisen (?)
asuinpaikan
kaivaus
Aki Arponen 1987

SISÄLLYS

JOHDANTO	1
PERUSTIEDOT TUTKIMUSKOHTEESTA	3
PERUSKARTTAOTE	4
KAIVAUSPAIKAN SIJAINTI JA TOPOGRAFIA	5
KASVILLISUUS JA MAAPERÄ	5
KAIVAUSPAIKAN PEITTÄNYT IRTOHIEKKA JA KAATOPAIKKA	6
KAIVAUSTEKNIikka	7
DOKUMENTOINTI	7
KAIVAUSALUEEN SIJOITUS	8
KULTTUURIKERROS	8
KIINTEAT RAKENTEET	11
LÖYDÖT, LÖYTÖMÄÄRÄ JA LÖYTÖJEN JAKAUMA	17
NÄYTTEET	18
YHTEENVETO	18
KARTTALUETTELO	19
NEGATIIVILUETTELO	20
DIALUETTELO	22
KUVATAULUT	23
KARTAT	33–57

JOHDANTO

Ilmari Itkonen löysi vuonna 1908 Inarin kirkonkylästä, Vuopajanlahden pohjoispuoliselta terassilta useita syvennyksiä, joista hän seuraavana vuonna tutki itäisimmän. Hän tulkitsi tämän kivettyypohjaisen ja kaksi tulisijaa sisältäneen muinaisjäännöksen myöhäiskivikautiseksi kodansijaksi. Kodansijasta ja sen välittömästä läheisyydestä löytyi mm. hiotun teräaseen katkelma ja kampakoristeista keramiikkaa.

Vuonna 1929 Sakari Pälsi tutkitutti noin 40 neliömetrin suuruisen alueen Itkosen kaivausalueen vierestä. Kiinteitä rakenteita ei löytynyt, mutta talteen saatiin lisää em. kampakoristeista keramiikkaa ja mm. pari hiointa.

Sekä Itkonen että Pälsi käyttivät kaivauspaikasta nimeä Inari Vuopaja. Kun Aarni Erä-Esko ja Liisa Pesonen suorittivat Inarinjärven säännöstelystä aiheutuneiden esihistoriallisiin muinaisjäännöksiin kohdistuvien vahinkojen pikainventoinnin kesällä 1972, liitettiin Vuopaja muinaisjäännösnumeroon 13 (Inari 13, Vuopaja-W, Saamen museo), johon kuului alue Saamen museon lounaispuolella olevasta hiekkakuopasta Itkosen ja Pälsin kaivauspaikalle, Vuopajaan.

Vuonna 1983 laajeni Inari 13 länteenpäin Markku Torvisen suoritettua kaivauksia välittömästi valtatie 4:n länsipuolella (Inari 13 kk Saamelaismuseo I). Kaivauksissa löytyi yksi liedeksi tulkittava kiveys. Löydöt koostuivat pääosin kvartsikaapimista ja kvartsi- ja kvartsiitti-iskoksista.

Seuraavana vuonna tutkittiin Esa Suomisen johdolla em. hiekkakuopan reunoja ja kartoitettiin muinaisjäännösalueen laajuutta koekuopituksella (Inari 13 kk Saamen museo II). Kaivauksissa löydettiin mm. melko runsaasti keramiikkaa sekä pii- ja kvartsiesineitä ja -iskoksia. Kiinteitä rakenteita ei löytynyt.

Tämänkesäisen kaivauksen tavoitteena oli selvittää Itkosen ja Pälsin kaivausalueiden sijoittuminen maastoon ja toisiinsa nähden. Lisäksi tuli tutkia Itkosen kaivaman kivetyn kodanpohjan rakennetta ja kodanpohjan ja keramiikan suhdetta sekä paikan yleisluonnetta.

Lapin läänin työvoimapiirin rahoittamat ja Helsingin yliopiston arkeologian laitoksen suorittamat kaivaukset olivat 17.8.-11.9.1987. Kaivauksia johti HuK Aki Arponen, piirtäjinä olivat HuK Hannu Poutiainen (17.8.-27.8.) ja HuK Sirkka Seppälä (31.8.-11.9.). Kaivajina oli vaihtelevan pituisilla työsopimuksilla kuusi inarilaista työtöntä.

Helsingissä joulukuussa 1987

Aki Arponen

Työ saatettiin valmiiksi yksityiskohtakarttojen ja valokuvien osalta museoviraston Ivalon toimistossa.

Ivalossa 9.10.1989

Aki Arponen,
aluesuunnittelija

PERUSTIEDOT TUTKIMUSKOHTEESTA

mj:n nimi ja laji Inari 13 kk Vuopaja, kivi-varhaismetallikautinen (?) asuinpaikka

sijanti:

kunta Inari

kylä kirkonkylä

tila ja rek.no valtion maata

omistaja rakennushallitus,

os. Siltasaarekatu 18 A 00530 Helsinki

peruskartta 3841 01 INARI, painettu 1985 Helsingissä

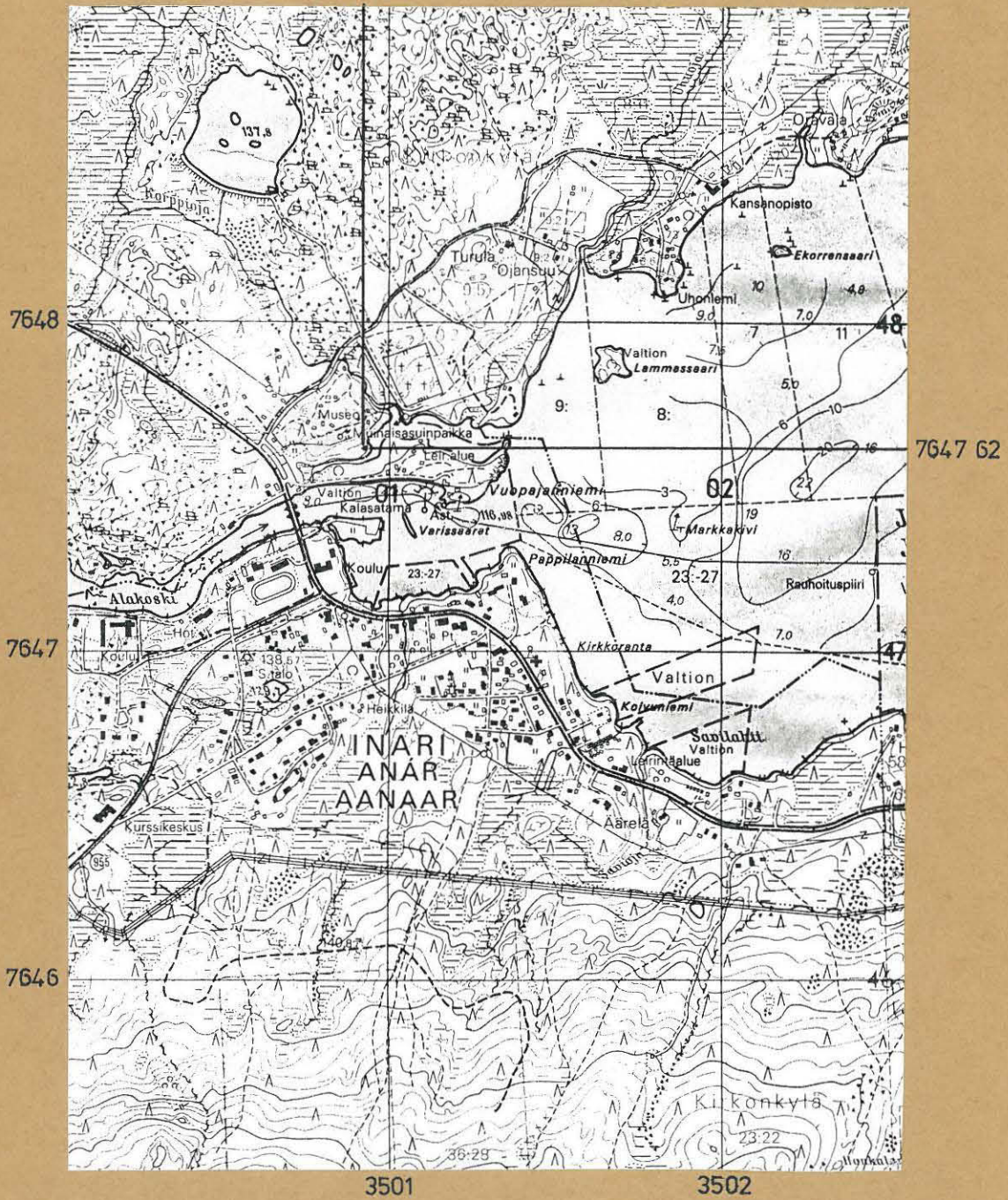
koordinaatit x 7647 62, y 3500 92, z 121,5-123

kertomukseen liittyvät löydöt KM 23716:1-276 on diarioitu 1.10.1987

aikaisemmat tutkimukset Ilmari Itkonen, kaivaus 1909 - KM 5471:7-10,
ja löydöt 9012:1-2, 18244:1-4

Sakari Pälsi, kaivaus 1929 - KM 9125:1-10

3500 92

OTE PERUSKARTASTA 3841 01 INARI, PAIN. HELSINGISSÄ 1985

INARI 13 KK VUOPAJA: X= 7647 62, Y=3500 92, Z=121,5-123

KAIVAUSPAIKAN SIJAINTI JA TOPOGRAFIA

Muinaisjäännösalue Inari 13 sijaitsee Inarinjärven läntisimmän lahden, Juutuanvuonon perukassa, johon Juutuanjoki eli Joenjoki laskee. Vuonon perukan jakaa pitkä, melko kapea ja matala Juutuanniemi kahdeksi lahdeksi. Näistä lahdista suurempaan, eteläiseen laskee Juutuanjoki; pienempi, pohjoinen lahti eli Vuopaja on mahdollisesti tulva-aikoina yhteydessä Juutuanjoen suuhun. Muinaisjäännösalue Inari 13 sijaitsee Juutuanjoen suun ja Vuopajan pohjoisrannalla, Inarin kirkolta 850-1100 metriä luoteeseen.

Vuopajan kaivausalue sijaitsee Vuopajanlahteen työntyvän niemen itärannalla, 300 metriä Juutuanjoen ylittävältä sillalta koilliseen. Paikka on 2,5-4 metriä Inarinjärven pinnan (119 m) yläpuolella, terassilla, joka viettää etelään ja itään. Tämän terassin eteläpuolella on matalampi ja pohjoispuolella (Saamen museon alueella) korkeampi terassi, joista erityisesti jälkimmäisen hyvin jyrkkä rinne erottaa keskiterassista.

KASVILLISUUS JA MAAPERÄ

Kaivauspaikalla kuten koko Inari 13 -mj.alueella kasvaa hyvin tiheää männikkö, joka ei ole 40 vuotta vanhempaa; vanhoissa kaivauskuvissa näkyvät järeät petäjät on kaadettu viimeistään viime sodan aikana. Mäntyjen lisäksi kasvaa alueella muutamia pieniä koivuja, jotka alimalla terassilla ovat suurempia kuin ylempänä ja muodostavat siellä valtapuulajin.

Aluskasvillisuus koostuu pääasiassa variksenmarjoista ja puolukoista; kosteammalla alaterassilla kasvaa lisäksi suopursua. Sammal ja em. kasvit muodostavat turvekerroksen, joka peittää kaivauspaikalla maaston kauttaaltaan, lukuunottamatta terassien törmiiä, joissa niissä tapahtuneiden valumien takia on joko maanpinta rikki ja hiekka näkyvisä tai kasvaa heikosti jäkälää. Lisäksi kaivausalueen A kohdalla oli hyvin ohut turve tai jäkälikkö, jonka läpi hiekka näkyi. Ko. alueella oli selvästi havaittavissa rajat, joita myöten turvetta on otettu, mahdollisesti 1960-luvun alussa Saamen museon tarpeisiin.

Paikalla aiemmin kasvaneesta suurikokoisesta puustosta on muistona toisaalta osittain lahonneet ja turpeen peittämät suuret kannot, toisaalta maatuneet kaatuneiden puiden rungot ja juurakot, joita oli mm. kaivausalueiden A ja C rajalla ja kaivausalueen A pohjoisreunassa.

Keskiterassilla oli maalaji hiekkaa, joka paikoin vaihettui syvemmällä soraksi. Erityisen hienorakeista oli hiekka kaivausalueiden A ja C rajan eteläosassa, mutta toisaalta vain metrin päässä tästä pohjoiseen oli soraa ja läpipääsemätön anturamaa. Rakenteisiin kuulumattomia, melko kookkaita kiviä oli hajallaan erityisesti kaivausalueen A luoteisosassa. Em. kaivausalueen eteläisimmästä ruudusta tuli tasoon 3 kaivettaessa esille tiivis, terassinreunan suuntainen ladelma palamattomia, reilun nyrkinkokoisia kiviä.

KAIVAUSPAIKAN PEITTÄNYT IRTOHIEKKA JA KAATOPAIKKA

Kaivausalueella oli näkyvissä laaja turpeen peittämä maavalli, joka pohjoisesta ja idästä rajasi - yhdessä lännessä ja etelässä sijaitsevien terassinreunojen kanssa - noin 50 neliömetrin suuruisen alueen, joka kokonsa puolesta vastaa Itkosen ja Pälsin kaivausalueita. Kaivausalueen A pohjoinen profiili leikkasi ko. vallin, jonka rakenne tukee olettamusta siitä, että vanhat kaivausalueet sijaitsevat sen sisäpuolella: alkuperäisen turpeen ja puumassan päälle on heitetty hiekkaa, joka erityisesti vallin sisäreunassa oli vaakatasossa raidallista muodostuen hyvin ohuista päällekkäisistä rikastuneen, palaneen ja nokeentuneen maan kerroksista. Irtohiekkan ja sitä peittävän nykyisen turvekerroksen välissä ei ollut huuhtoutumiskerrosta.

Myös vallin sisäpuolella oli irtohiekkaa runsaasti. Alueen eteläreunassa oli ohuen sammal- ja karikekerroksen peittämä laakea hiekkakumpu, joka saattaa olla peräisin vanhoista kaivauksista, mutta jota myöhemmin on käytetty hyväksi jätteiden hautauksessa (mikä vaikeutti alueen tulkitsemista välittömästi vanhaksi kaivausalueeksi). Noin 25 neliömetrin alueelle oli haudattu jopa puolen metrin paksuudelta pulloja, säilykepurkkeja, muovivaivoja ja paperia. Jätteet olivat 1960-luvun alkupuolelta ja tyyppiltään leirijätteitä; Vuopajanlahden

toisella puolella, Vuopajanniemessä toimi vielä pari vuotta sitten leirintäalue. Jätteiden, joista suurin osa saatiin poistettua, ja irtomaan alta paljastui turvekerros, joka oli muodostunut alueelle Itkosen ja Pälsin kaivausten jälkeen.

KAIVAUSTEKNIikka

Kaivausalueen koordinaatisto sijoitettiin pohjois-eteläsuuntaan siten, että x kasvaa etelästä pohjoiseen ja y lännestä itään. Maahan hakattiin kahden metrin välein paalut 100-114/1000 ja 106/992-1008, jotka muodostivat kiinteät peruslinjat. Ruutuverkosto luotiin piikeillä ja naruilla. Mittaukset suoritettiin ruutujen lounaiskulmasta.

Kaivausruutujen koko oli 2x2 metriä ja kaivauskerrosten paksuus 5 cm. Turpeenpoistossa käytettiin lapioita ja kulttuurikerros kaivettiin lastoin. Fosfaatti- ja makrofossiilinäytteet otettiin lusikoilla ja hiilinäytteet pinsetein.

Löytöjen talteenottamiseksi oli kaivausruudut jaettu neljään yhden neliömetrin suuruiseen osaan siten, että lounaisneliö oli A, luoteisneliö B, kaakkoisneliö C ja koillisneliö D. Turve- ja irtohiekakerroksesta löydöt otettiin talteen kaivausruuduittain. Löytöjen levinneisyyskarttoihin on löydöt merkitty vastaavasti neliön tai ruudun tarkkuudella. Esinelöydöistä otettiin koordinaatit ja ne vaatiittiin.

DOKUMENTOINTI

Taso- ja löytökartat on piirretty mittakaavaan 1:50 ja profiilikartat mittakaavaan 1:10. Kaivausalueesta ja sen lähiympäristöstä on piirretty pintakartta mittakaavaan 1:50, johon on merkitty myös pintavaaitusluvut. Pohjavaaituskartta on myös mittakaavassa 1:50. Yleiskartta, joka perustuu Inarin kunnan kaavakarttoihin ja vanhoihin kaivausyleiskarttoihin, on piirretty mittakaavaan 1:2000. Tähän karttaan liittyy myös erillinen korkeuskäyräpeitekartta.

Kiintopisteenä oli kaivausalueen itäpuolella olevan männynkannon keskipiste, jonka koordinaatit ovat 103,80/1009,15 ja korkeus 121,71 m mpy. Kiintopisteen korkeus mitattiin Saamen museo II -kaivausten kiintopisteestä (korkeus 123,68 m mpy), jonka korkeus on edelleen mitattu TVL:n mittapisteestä 178 (korkeus 126,86 m mpy).

Kaikki kaivaustasot dokumentoitiin sekä musta-valko- että diafilmille. Lisäksi otettiin yksityiskohtakuvia rakenteista sekä työkuvia. Valikoima musta-valkokuvista on koottu kertomuksen lopussa oleville kuvatauluille. Museovirastossa säilytetään musta-valkokuvien negatiiveja ja valikoitua diasarjaa, joka löytyy myös Helsingin yliopiston arkeologian laitokselta.

KAIVAUSALUEEN SIJOITUS

Keskimmäisen terassin reunat rajoittivat tutkimusaluetta sekä idässä että etelässä. Terassilla oleva maavalli, jonka merkityksestä ei aluksi ollut varmuutta, sulki sisäänsä noin 50 neliömetrin suuruisen, melko tasaisen alueen. Suunniteltu kaivausalue sijoitettiin siten, että se kiersi vallin ja toisaalta kulki pitkin terassin reunoja, jolloin alueen sisälle todennäköisesti jääneiden vanhojen kaivausalueiden reunat olisi saatu dokumentoitua. Ajan puutteen vuoksi saatiin tutkittua vain suunnitellun alueen eteläosat, joista länsipuolta nimitettiin alueeksi A ja itäosaa alueeksi C.

KULTTUURIKERROS

Kun turve ja humus poistettiin, paljastui hyvin sekava ja kirjava taso 0. Alueen A itäreunan peitti kaarenmuotoinen kerros peittyneitä turvetta aiemmin mainitun maavallin kohdalla; tämän alta paljastui samanlainen kirjava hiekka kuin ympäristössä. Humuksen lisäksi paljastui alueelta A huuhtoutunutta, nokeentunutta, palanutta ja rikastunutta hiekkaa sekä toisiinsa sekaantuneina että erillisinä läiskinä. Ruudun 102/996 eteläreunassa oli kaksi pienehköä läiskää kirkaanpu-naista, punamullan värjäämää hiekkaa. Alueen A eteläisimmässä ruudussa 100/998 oli useita hiukan palaneita kiviä, jotka ruudun itäreunassa muodostivat yhtenäisemmän ryhmän - ks. liesi 1.

Alueen C pohjoispuolen peitti hyvin paksu patja kerroksittain läjitettyä hiekkaa ja turvetta, minkä takia ruudut 106/1000-4 jätettiin kaivamatta; muista ruuduista läjitetty maa poistettiin alkuperäiseen turpeeseen saakka. Alueen C eteläosassa - kuten alueella A - oli sekä sekaisin että erillisinä läiskinä nokeentunutta, rikastunutta, palanutta ja huuhtoutunutta hiekkaa. Palanutta hiekkaa ei kuitenkaan ollut yhtä paljon kuin alueella A. Alueen C itäosa oli huuhtoutunutta ja rikastunutta hiekkaa. Ruudussa 100/1000 oli peittyneen turpeen alla muutamia palaneita kiviä - ks. liesi 3.

Tasoon 1 mennessä vaihettui alueen A hiekka karkearakeisemmaksi ja rikastumiskerros tuli esille koko alueella. Liesissä ja joissakin yksittäisissä läiskissä oli edelleen palanutta hiekkaa. Ruudussa 104/998 oli tiivis suorakulmionmuotoinen ryhmä hiukan palaneita kiviä - ks. liesi 4. Samoin ruuduissa 104/996 ja 102/996 oli yhteensä kolme ryhmää pienehköjä, pahoin palaneita kiviä - ks. liedet 5, 6 ja 7. Liesi 1:n länsipuolella, ruudussa 100/998 oli soikea, tiivis ryhmä pahoin palaneita kiviä - ks. liesi 2. Alueen A tasossa 1 oli liesiin kuulumattomia, palamattomia kiviä melko runsaasti.

Alueen C tasossa 1 oli esillä kolme liettä. Näistä liesi 3 näkyi jo edellisessä tasossa. Ruudussa 102/1000 oli soikeahko latomus isoja ja pieniä kiviä, joista etenkin jälkimmäiset olivat pahoin palaneita - ks. liesi 8. Samoin liesi 9:ssä - ruudussa 102/1002 - oli sekä pieniä että isoja, jonkin verran palaneita kiviä, jotka muodostivat väljän, pyöreähkön ryhmän. Ruutujen 102/1002-4 pohjoisreunassa ja ruudun 104/1006 länsireunassa oli hajanainen, mutta selvä kaari palamattomia ja melko pyöreitä kiviä - ks. "kivetty kodanpohja". Liesien ja em. kiveyksen ulkopuolella oli vain muutama yksittäinen kivi. Koko alue oli hiekkaa lukuunottamatta ruutua 102/1000, joka oli so-
raa. Alueen länsiosassa, liesien ympärillä ja erityisesti ruudussa 100/1000 oli runsaasti palanutta hiekkaa, johon oli sekoittunut nokeaa ja hiukan punamultaa. Em. ruudun eteläreunassa oli poikkeuksellisen hienoa ja voimakkaan punertavan keltaista hiekkaa. Alueen C itäosassa oli hiekka lähes tyystin rikastunutta.

Tasoon 2 mennessä oli alueen A liesi 5 hävinnyt kokonaan ja liedet 2, 6 ja 7 lähes kokonaan. Pääasiassa oli taso rikastunutta hiekkaa, jonka läpi siellä täällä paistoi koskematon pohjahiekka. Palanutta hiekkaa oli yleensä vain liesien tai niiden pohjien yhteydessä. Tasossa oli vain muutama hajakivi. Liesi 4:ään liittyi tämän eteläpuolella erillinen ryhmä palaneita kiviä.

Alueesta C ei kaivettu tasoon 2 kuin ruudut 100/1000-2 ja 102/1000, sillä "kivetty kodanpohja" olisi pitänyt ottaa kokonaisuudessaan esille ja siihen ei kaivausaikataulu antanut myötä. Niinpä kiveys peitettiin muovilla ja hiekalla. Taso 2 oli suurimmaksi osaksi rikastunutta hiekkaa, joka alueen pohjoisosassa alkoi vaihettua karkearakeisemmaksi koskemattomaksi pohjahiekaksi. Alueen C eteläosassa oli sekä rikastunutta ja palanutta hiekkaa, joihin oli sekoittunut nokea ja punamultaa, että likamaaläiskiä, joista erityisesti liesien 3 ja 9 välillä ollut oli tumman ruskea ja tahmea ja sisälsi hyvin runsaasti pii-iskoksia ja palaneiden luiden katkelmia (makrofossiilinäyte). Aivan alueen C lounaiskulmassa jatkui edellisestä tasosta erittäin hienorakeisen rikastuneen hiekan alue, jota itäpuolella reunusti palamattomien kivien rivi. Kaikissa alueen C liesissä oli vielä muutamia kiviä jäljellä. Palamattomia hajakiviä oli tasossa joi-takin.

Tasoon 3 mennessä oli alue A muuttunut suurimmaksi osaksi koskemattomaksi pohjahiekaksi. Siellä täällä oli pieniä palaneen hiekan läiskiä ja rautaoksidia. Tasossa oli muutama reilunkokoinen palamaton kivi. Liesi 4:ään liittynyt palaneen ja nokeentuneen hiekan alue oli nyt lähes neljä metriä pitkä ja se jakautui useisiin erillisiin palaneiden kivien keskittyymiin. Liesi 6:sta oli jäljellä vielä hiukan palanutta hiekkaa, mutta muut liedet olivat hävinneet.

Alueen C pohjoisosa - ruutu 102/1000 - jätettiin tasoon 3, sillä se muuttui läpipääsemättömäksi rautaoksidiksi. Alueen eteläosa oli rikastunutta hiekkaa; lounaiskulmassa oli edelleen hyvin hienorakeista rikastunutta hiekkaa, jossa oli useita palamattomia kiviä, jotka eivät kuitenkaan muodostaneet mitään kuviota. Lisäksi alueen eteläosassa oli vielä melko paljon likamaata ja nokeentunutta ja palanutta hiekkaa sekä hiukan punamultaa. Liesistä 8 ja 9 ei ollut mitään näkyvissä ja lieden 3 kohdalla oli enää palanutta hiekkaa.

Tasossa 4 oli kummallakin alueella enää heikosti rikastunutta hiekkaa: koskematon pohjahiekka paistoi kauttaaltaan läpi. Alueella A oli liedden 4 kohdalla ja tämän eteläpuolella muutamissa läiskissä palanutta ja nokeentunutta hiekkaa sekä hiukan likamaata; palaneita kiviä oli enää pari kolme. Alueella C oli myös muutamia palaneen ja nokeentuneen hiekan läiskiä sekä likamaata; alueen lounaiskulmassa oli - joskin selvästi pienentyneenä - hienorakeisen rikastuneen hiekan alue ja useita palamattomia, pyöreähköjä kiviä.

Tasossa 5 oli molemmilla alueilla enää pari kolme palaneen hiekan läiskää, jotka kaivettiin kuopalle; muutoin oli hiekka koskematonta pohjahiekkaa.

KIINTEÄT RAKENTEET

Liesi 1 - alue A, 100/998C

Liesi 1 havaittiin tasossa 0 noin metrin mittaisena lounais-koillisuuntaisena, melko tiheänä kivirivinä. Puhdistuksen yhteydessä tuli esille lisää kiviä ja liesi sai pyöreähkön muodon. Sen halkaisija oli 75 cm osan siitä painuessa profiiliin. Kivet eivät olleet kovin palaneita; kooltaan ne olivat vaihtelevia, suurimmat parin nyrkin kokoisia. Lieden keskusta painui kuopalle profiilin vieressä; tällä kohden oli profiilissa paksu kerros puumassaa, joka ulottui liedен keskustaan ja osin liedен ympäristöön. Puumassan ja kivien välissä oli kerros hiiltä ja nokea, jonka alta pilkotti palanutta hiekkaa.

Tasossa 1 oli liesikiveyksen halkaisija 55 cm - osa kivistä painui kuitenkin edelleen profiiliin. Lieden keskellä oli tiheä ryhmä kiviä ja tätä reunusti ulompana harva kivikaari. Kiviä oli suunnilleen saman verran kuin edellisessä tasossa; ne olivat palaneita ja nyrkin kokoisia tai suurempia ja sijaitsivat pienessä syvennyksessä. Hiekka oli noen, palaneen ja rikastuneen sekaista; hiiltä oli erittäin niukasti.

Tasoon 2 tultaessa ei liedessä ollut tapahtunut paljoakaan muutoksia: 80 cm pitkällä (N-S-suunnassa) ja 25 cm leveällä (W-E-suunnassa, profiiliin painuen) alueella oli hajallaan erikokoisia palaneita kiviä.

Lieden keskellä olleessa kuopassa oli palanutta hiekkaa, jota oli myös muutamissa läiskissä lieden ympärillä.

Tasossa 3 oli liedessä enää pari palamattomalta näyttävää kiveä ja palanutta hiekkaa; hiiltä ja nokea ei ollut. Tasossa 4 ei liedestä ollut enää merkkiäkään.

Liesi 2 - alue A, 100/998A

Tasossa 0 oli tällä kohden hajallaan muutama kivi, jotka eivät näyttäneet erityisen palaneilta. Näkyvissä oli nokeentunutta hiekkaa kuten laajalti koko alueella.

Ensimmäisessä tasossa paljastui koko liesi: tiheä, reunoihin harveneva ryhmä erikokoisia ja osin erittäin palaneita kiviä. Lieden länsipää painui profiilin alle; soikeahkon liesikiveyksen näkyvän osan pituus E-W-suunnassa oli 80 cm ja N-S-suunnassa 55 cm. Hiekka oli lieden kohdalla palanut, mutta siellä täällä näkyi rikastuneen hiekan läiskiä. Nokea ja hiiltä oli liedessä hyvin niukasti. Palaneen hiekan alue ulottui noin 20 cm kiveyksen ulkopuolelle ja lieden pohjoispuolella, paloalueen reunassa oli pitkä ja kapea nokikaari.

Tasossa 2 oli liesi loppunut lähes kokonaan: jäljellä oli vain pari kookasta ja yksi pienempi kivi, jotka olivat jonkin verran palaneita. Palanutta hiekkaa oli nauhamaisina läiskinä rikastuneessa hiekassa. Tasossa 3 oli enää yksi palamaton kivi ja palanutta hiekkaa oli hyvin vähän. Liesi loppui tasoon 4 kaivettaessa.

Liesi 3 - alue C, 100/1000D

Tämän neliön kohdalla näkyi ennen turpeen poistoa 40x60 cm:n laajuisen ja 15 cm syvä kuopanne, joka oli turpeen peittämä. Kun turvekerros ja sen alla ollut alkuperäinen turvekerros (alueelle läjätty turvetta ja hiekkaa) poistettiin, tuli esille ryhmä palaneita kiviä aivan em. kuopanteen vierestä. Kiveys oli suunnilleen kolmion muotoinen (sivut 65 cm, 65 cm ja 85 cm). Kivet olivat jonkin verran palaneita, kooltaan nyrkin kokoisia tai hiukan pienempiä. Kuopanteen pohja oli rikastunutta, lieden ympäristö noen ja palaneen sekaista hiekkaa.

Tasossa 1 tuli esille tiiviiksi ladottu ryhmä nyrkin kokoisia ja tätä pienempiä kiviä, jotka olivat erittäin palaneita ja osin kappaleiksi halkeilleita. Liesikiveys muodosti suorakulmion, jonka pituus oli 70 cm (E-W-suunnassa) ja leveys 50 cm (S-N-suunnassa). Kiveyksen jokaisesta nurkasta erkani ulospäin yhden tai kahden kiven mittaiset ulokkeet; lieden sivut olivat muuten suorat. Lieden koillisosassa oli nelikulmainen, tasapohjainen kuoppa, joka oli 50 cm pitkä (E-W-suunnassa) ja 40 cm leveä (S-N-suunnassa). Kuopassa oli muutama erittäin palanut kivi (muuta kiveystä alempana) ja liesikivet roikkuivat kuopan reunoilla. Lieden ympärillä oli sekä palanutta että rikastunutta hiekkaa - kuopanteessa lisäksi tumman ruskeaa likamaata. Nokea ja hiiltä oli liedessä hyvin vähän.

Tasossa 2 oli liedessä enää kymmenkunta palanutta kiveä hajanaisessa ryhmässä halkaisijaltaan noin 60 cm:n suuruisella alueella. Hiekka oli lieden kohdalla rikastunutta ja palanutta ja lisäksi tumman ruskeaa lika-nokimaata ja punamultaa oli sangen runsaasti. Lieden kohdalta saatiin talteen jonkin verran hiiltä sekä toisesta että kolmannelta kaivauserrokselta.

Tasossa 3 ei lieden kohdalla ollut kuin yksi kivi. Hiekka oli osin rikastunutta, osin koskematonta pohjahiekkaa, joihin oli sekoittunut palanutta ja likaantunutta hiekkaa.

Tasossa 4 oli liedessä neljä palanutta kiveä, mutta hiekka oli jo suurimmaksi osaksi koskematonta pohjahiekkaa. Tasossa 5 ei liedestä ollut enää jälkeäkään.

Liesi 4 - alue A, 104/998A

Tasossa 1 oli esillä tiivis ja suunnilleen suorakulmion muotoinen, 70 cm pitkä (N-S-suuntaan) ja 45 cm leveä (W-E-suuntaan) ryhmä hiukan palaneita, nyrkin kokoisia ja hiukan suurempia kiviä. Palaneen hiekan alue mukaili liesikiveyksen muotoa, se oli suorakulmion muotoinen, 120 cm pitkä ja 60 cm leveä ja sitä rajoittivat idässä pitkät noki-juovat. Runsaammin nokea ja palanutta hiekkaa oli lieden pohjois- ja luoteispuolella. Lisäksi siellä täällä lieden vieressä oli pieninä läiskinä tumman ruskeaa, tahmeaa likamaata.

Tasoon 2 mennessä olivat lieden kivet vähentyneet huomattavasti: nyrkkiä pienemmät kivet muodostivat melko tiiviin ryhmän, joka oli 50 cm pitkä (N-S-suuntaan) ja 30 cm leveä (W-E-suuntaan). Liesikiveyksestä erillään oli useita pieniä palaneiden kivien ryhmiä. Kaikki kivet sijaitsivat liedestä luoteeseen ja etelään jatkuvilla palaneen hiekan alueilla. Koko ryhmän pituus oli 3,5 metriä. Lieden 4 kohdalla oli palaneen hiekan alueen leveys 60 cm. Liesikiveyksen pohjois- ja länsipuolella oli läiskä tumman ruskeaa likamaata. Palaneen hiekan ja likamaan länsi- ja itäpuolella oli näistä selvärajaisesti erottuva koskemattoman pohjahiekan ja rikastuneen hiekan alue. Liedessä 4 oli nokea hyvin vähän ja se oli keskittynyt pääasiassa kahteen juovaan, joista toinen, 80 cm pitkä, kulki pohjois-eteläsuunnassa lieden läpi, ja toinen pitkin lieden itäreunaa.

Tasoon 3 mennessä oli palomaa-alue muuttunut katkonaiseksi erityisesti pohjoisosistaan, jossa palaneita kiviäkään ei enää ollut. Lieden 4 kohdalla oli enää pari palanutta kiveä, mutta tämän etelä- ja kaakkoispuolella oli kolme erillistä palaneiden kivien keskittymää; kiviä näissä ryhmissä oli 2-7 kussakin. Katkonaisella palaneen hiekan alueella oli pituutta vähintään 3,5 metriä (pohjoispää painui profiiliin). Eriväriset palaneen hiekan raidat ja nokimaa olivat erityisesti lieden 4 kohdalla pohjois-eteläsuuntaisia. Palomaa-alueen eteläosissa palanut hiekka oli sekoittunut rikastuneeseen ja nokeentuneeseen hiekkaan. Lieden 4 keskellä ja sen eteläpuolella oli tumman ruskeaa, tahmeaa likamaata, josta otettiin makrofossiilinäyte. Kolmannesta kaivauskerroksesta otettiin lisäksi kaksi hiilinäytettä, joista toinen on liedestä ja toinen tämän eteläpuolelta.

Neljänteen tasoon mennessä oli palaneen hiekan alue supistunut huomattavasti. Lieden 4 kohdalla ei ollut yhtään kiveä eikä likamaata, vaan pitkänomainen läiskä palanutta ja nokeentunutta hiekkaa. Lieden pohjoispuolella ei ollut enää palomaa, mutta eteläpuolella oli muutama erillinen palaneen hiekan ja likamaan muodostama läiskä, joissa oli pari palanutta kiveä.

Viidenteen tasoon mennessä oli palomaasta jäljellä enää kolme erillistä läiskää, jotka kaivettiin kuopalle.

Liesi 5 - alue A, 102/996A

Tasossa 1 oli näkyvissä tiivis, pyöreähkö ryhmä palaneita, nyrkkiä pienempiä kiviä. Ryhmän halkaisija oli 35 cm. Liedessä ei ollut nokea, mutta hiekka oli palanut ja siinä oli myös jonkin verran likamaata. Tasoon 2 kaivettaessa kiveys hävisi ja palanut hiekka vaihtui rikastuneeksi.

Liesi 6 - alue A, 102/996C

Vain 40 cm:n päässä liedestä 5 tuli tasossa 1 esille toinen pyöreähkö ryhmä erittäin palaneita kiviä, jotka olivat nyrkin kokoisia ja pienempiä. Ryhmän halkaisija oli vain 25 cm, mutta on mahdollista, että lieden lounaispuolella, 10 cm:n päässä ollut palaneiden kivien ryhmä, joka osin jatkui profiiliin, kuului myös lieteen 6. Liedessä ei ollut nokea, mutta palaneen hiekan alue, jonka halkaisija oli 50 cm, myötäili kiveystä.

Tasossa 2 oli liesikiveyksestä jäljellä enää neljän palaneen kiven ryhmä, jonka halkaisija oli 15 cm ja joka oli halkaisijaltaan 25 cm:n suuruudessa palaneen hiekan läiskässä. Lieden lounaispuolella oli edelleen kolmen palaneen kiven ryhmä, joka ei kuitenkaan liittynyt palaneen hiekan välityksellä lieteen 6.

Tasossa 3 oli liedestä jäljellä enää halkaisijaltaan 20-30 cm:n suuruinen palomaa-alue, joka kaivettiin kuopalle.

Liesi 7 - alue A, 104/996C

Tasossa 1 oli pyöreähkö, kolmeen ryhmään hajonnut palaneiden kivien keskittymä, jonka halkaisija oli 55 cm. Kiviryhmiä erotti 15 cm leveät kivettömät vyöhykkeet. Erittäin palaneet kivet olivat kooltaan nyrkin kokoisia ja pienempiä. Kiviryhmien ympärillä oli palanutta hiekkaa.

Tasossa 2 oli liedestä jäljellä vain kaksi pientä kiveä ja pieni läiskä palanutta hiekkaa. Tasoon 3 kaivettaessa merkit liedestä hävisivät.

Liesi 8 - alue C, 102/1000A

Ensimmäisessä tasossa oli esillä 60 cm pitkä (lounais-koillissuuntaan) ja 35 cm leveä soikea kivilatamus. Pahoin palaneet kivet olivat jopa 20 cm halkaisijaltaan. Liesikiveystä kiersi palaneen hiekan alue; nokea ja hiiltä oli hyvin vähän.

Tasossa 2 oli kivien määrä vähentynyt, mutta ne muodostivat edelleen tiiviin, pyöreähkön kiveyksen, jonka halkaisija oli 35 cm. Palanutta hiekkaa oli enää pieni läiskä liedon itäreunalla. Tasossa 3 oli liedon kohdalla vain rautaoksidipitoista pohjahiekkaa.

Liesi 9 - alue C, 100/1000B

Vain 35 cm:n päässä liedestä 3 oli tasossa 1 kaksi yli 20 cm:n läpimittaista ja viisi pienempää kiveä. Nämä hiukan palaneet kivet muodostivat väljän, halkaisijaltaan 50 cm:n suuruisen ryhmän. Liedon ympäristössä oli hiekkaa palanutta, kaakkoispuolella kuitenkin tumman ruskeaa, tahmeaa ja hiilisekoitteista. Lisäksi liedestä lähti luoteeseen ja kaakkoon kapea hiiliraita, joista edellinen päättyi halkaisijaltaan 30 cm:n suuruisen hiili-nokiläiskään. Liedon keskellä oli pieni läiskä punertavan keltaista hiekkaa, mahdollisesti palaneen hiekan ja punamullan sekoitusta.

Tasossa 2 muodostivat aiempaa pienemmät kivet halkaisijaltaan 40 cm:n suuruisen kaaren, joka sijoittui osin palaneelle, osin rikastuneelle hiekalle. Liedon koillis- ja eteläpuolella oli edelleen tummaa likamaata. Liedestä otettiin hiilinäyte.

Tasossa 3 oli liedestä jäljellä enää yksi hyvin pieni läiskä palanutta hiekkaa, joka hävisi ennen tasoa 4.

"Kivetty kodansija" - alue C, 102/1002D, 102/1004B ja D, 102/1006B
ja 104/1006

Tasossa 1, paksun läjitetyn hiekkapatjan alta paljastui paikoin harva, paikoin tiivis kaarevareunainen kivikko, joka pohjoisessa painui vielä kaivamattoman hiekkapatjan alle. Kiveyksen pituus länsilounais-itä-koillissuunnassa oli 4,5 metriä. Kivien halkaisija vaihteli reilusta

kymmenestä cm:stä sorakiviin. Kivet eivät vaikuttaneet palaneilta. Hiekka oli kiveyksen alueella pääosin rikastunutta - siellä täällä oli pieninä läiskinä lika- ja palomaata sekä punamullan värjäämää hiekkaa. Koko kiveys sijaitsi ympäristöönsä matalammalla, vatimaisessa syvennyksessä.

Koska kivikko jatkui kaivamattomalle alueelle arvatenkin reilusti, eikä kaivausaikataulu antanut myöten suuren irtomaaläjän siirtoon, jätettiin kivikon kaivaminen ensimmäiseen tasoon ja se peitettiin muovilla ja hiekalla.

LÖYDÖT, LÖYTÖMÄÄRÄ JA LÖYTÖJEN JAKAUMA

Tärkeimmät esinelöydöt ovat ns. Sunderøy-tyypin liuskenuolenkärki (löytö 1, KM 23716:1), liuske-esineen katkelma (veitsi/saha; löytö 8, KM 23716:84), katkelma pitkästä, kapeasta piinuolenkärjestä (löytö 9, KM 23716:255), kvartsiittiveitsi (löytö 5, KM 23716:53) ja kvartsiittinen käsihioin (löytö 6, KM 23716:149). Lisäksi löytyi kaapimia (ja niiden teelmiä tai katkelmia) viisi, kvartsiuurtimia kaksi ja muita retussiesineitä neljä kappaletta.

Kaivausten yhteydessä saatiin talteen kaikkiaan 695 löytöä, joiden yhteispaino on 4305 g, joista 2935 g tulee yhden kvartsiraaka-ainekappaleen osalle. Kappalemäärältään suurimmat löytöryhmät ovat kvartsi-iskos, 228 kpl, palanut luu, 199 kpl, ja kvartsipilste eli iskutasoton iskos, 120 kpl. Suhteellisen runsaasti on myös pii-iskoksia ja kvartsisia pièce écailléeita eli bipolaarisia ytimiä. Painoltaan suurimmat löytöryhmät - em. raaka-ainekappaleen lisäksi - ovat kvartsinen pièce écaillée, 384 g, kvartsi-iskos, 346 g, ja kvartsipilste, 163 g.

Vertikaalisuunnassa tarkasteltuna olivat ensimmäinen ja toinen kaivauskerros runsaslöytöisimmät alueella A. Myös alueella C olisi ensimmäinen kaivauskerros ollut runsaslöytöisin, mutta palaneiden luiden ja pii-iskosten keskittymä neliöissä 100/1000D ja 100/1002B siirsi löytömäärän painopisteen kerrokseen kolme. Horisontaalisuunnassa oli havaittavissa neljä löytökeskittymää. Alueella A neliöissä 102/996B ja 104/998B ja alueella C neliössä 102/1004C ja ruudussa 100/1002 yhdessä neliön 100/1000D kanssa.

NÄYTTEET

Kaivausalueelta otettiin näytteitä makrofossiili-, fosfaatti-, radiohiili- ja puuanalyysejä varten. Makrofossiilinäytteitä on alueelta A, lieden 4 eteläpuolelta (kolmas kaivauskerros) ja alueelta C, lieden 3 kohdalta (toinen kaivauskerros). Fosfaattinäytteet otettiin jokaisesta neliöstä pohjaankaivetulta alueelta. Hiilinäytteitä on useista liesien 3 ja 4 sekä yhdestä lieden 9 kaivauskerroksesta. Näytteiden analysointi ja tulkinta on vielä kesken.

YHTEENVETO

Tutkitun alueen laajuus oli 48 m², josta pohjaan kaivettiin 32 m² "kivetyt kodanpohjan" jäätyä odottamaan jatkotoimenpiteitä. Paikan intensiivistä käyttöä muinaisina aikoina osoittaa se, että näin suppealta alueelta löytyi yhdeksän liesikiveystä. Näiden muoto, koko, syvyys ja ehjyys oli vaihteleva. Kulttuurikerros oli kaiken kaikkiaan erittäin palanut: heti turpeen alta jopa koskemattomaan pohjahiekkaan asti ulottuvia palaneen maan läiskiä oli runsaasti koko pohjaankaivetulla alueella.

Kaivausta vaikeuttivat alueella myöhemmin suoritettujen toimenpiteiden tutkimattomille alueille oli kasattu osa varhaisempien kaivausten irtomaista ja näiden sekaan on myöhemmin haudattu runsaasti jätettä. Koska kaivausten yhteydessä selvisi, että vanhat kaivausalueet jäävät irtomaavallien sisäpuolelle ja koska Itkosen "kivetty kodanpohja" löytyi, pystytään nyt melkoisella tarkkuudella sanomaan myös Pälsin kaivausalueen sijainti. Tämän tarkempi rajaaminen vaatii kuitenkin vielä lisätutkimuksia. Lisäksi tulisi ottaa Itkosen "kivetty kodanpohja" kokonaisuudessaan esille irtohiekkapatjan alta, sillä se sijaitsee ulkomuseoalueen välittömässä läheisyydessä ja soveltuisi siksi hyvin täydentämään kuvaa muinaisista asuintavoista; samalla kodanpohjan rakenne tulisi kokonaisuudessaan selvitettyksi.

Esinelöydöt koostuivat pääasiassa retussiesineistä, joihin käytettyjen eri kivilajien runsaus on huomattava. Keramiikkaa ei löytynyt, mutta summittaisen ajoituksen kivikauden lopulle - varhaiselle metallikaudelle antavat Sunderøy-tyypin nuolenkärki ja pitkä, kapea piinuolenkärjen katkelma.

KARTTALUETTELO

Yleiskartta, 1:2000, A2	33
Yleiskartan peitekartta: korkeuskäyrät	34
Pinta- ja pintavaaituskartta, 1:50 , A1	35
Pohjavaaituskartta, 1:50, A3	36
Tasokartta, taso 0, 1:50, A3	37
Tasokartta, taso 1, 1:50, A3	38
Tasokartta, taso 2, 1:50, A3	39
Tasokartta, taso 3, 1:50, A3	40
Tasokartta, taso 4, 1:50, A3	41
Profiilikartta, alue A, 102-106/996 & 106/996-1000, 1:10, A3	42
Profiilikartta, alue A, 106-100/998, 1:10, A3	43
Profiilikartta, alue C, 104-106/1006, 1:10, A4	44
Levinneisyyskarttoja, turve-kerros 5, 1:10, A3	45-50
Yksityiskohtakartta, alue A, ruutu 100/998, liedet 1 & 2, taso 0, 1:10, A3	51
Yksityiskohtakartta, alue A, ruutu 100/998, liedet 1 & 2, taso 1, 1:10, A3	52
Yksityiskohtakartta, alue A, ruutu 104/998, liesi 4, taso 1, 1:10, A3	53
Yksityiskohtakartta, alue A, ruudut 102/998 B & D, 104/998 ja 104/996 D, liesi 4 ympäristöineen, taso 2, 1:10, A3	54
Yksityiskohtakartta, alue A, ruudut 102/998 A & B, 104/998 A & B ja 104/996 D, liesi 4 ymp., taso 3, 1:10, A3	55
Yksityiskohtakartta, alue A ruudut 102/998 A & B ja 104/998 A & B, liesi 4 ympäristöineen, taso 4, 1:10, A3	56
Yksityiskohtakartta, alue A, ruudut 102/996 A & C ja 104/996 A & C, liedet 5, 6 & 7, taso 1, 1:10, A3	57
Yksityiskohtakartta, alue C, ruudut 100-102/1000 ja 100/1002, liedet 3, 8 & 9, taso 1, 1:10, A2	58
Yksityiskohtakartta, alue C, ruudut 100-102/1000 ja 100/1002, liedet 3, 8 & 9, taso 2, 1:10, A2	59
Yksityiskohtakartta, alue C, ruudut 100/1000-1002, liedet 3 & 9, taso 3, 1:10, A3	60
Yksityiskohtakartta, alue C, ruudut 100/1000-1002, liedet 3 & 9, taso 4, 1:10, A3	61
Yksityiskohtakartta, alue C, ruudut 102/1002-1006 ja 104/1006, "kivetty kodansija", taso 1, 1:10, A2	62

NEGATIIVILUETTELO

Kaikki negatiivit ovat Inari 13 kk Vuopajasta; kuvaajana Aki Arponen.

- 74463 Tutkimuskohde Vuopajanniemestä nähtynä, ESE:stä.
- 74464 Kaivauspaikka ja "jätekuoppa" WNW:stä.
- 74465 Tutkimuskohde yläterassilta, Saamen museon aidalta nähtynä, N:stä.
- 74466 Kaivauspaikkaa puhdistetaan jätteistä, NE:stä.
- 74467 Jätteitä kaivauspaikalla, SE:stä.
- 74468 Kaivauspaikalta poistetut jätteet, SE:stä.
- 74469 Kaivauspaikka jätteidenpoiston ja puustonharvennuksen jälkeen, W:stä.
- 74470 Alue A, pinta, S:stä.
- 74471 Alue A, taso 0, liesi 1, W:stä.
- 74472 Alueelta C poistetaan turvetta, SW:stä.
- 74473 Kuten ed.
- 74474 Alue A, peittynyttä turvetta irtohiekkavallin kohdalla, W:stä.
- 74475 Alue A, taso 0, S:stä.
- 74476 Alue C, taso 0, SW:stä.
- 74477 Alue A, taso 1, liedet 1 ja 2, W:stä.
- 74478 Alue C, taso 0, liesi 3, E:stä.
- 74479 Alue A, taso 1, liesi 4, N:stä.
- 74480 Alue A, taso 1, S:stä.
- 74481 Alue A, taso 1, liedet 5 ja 6, W:stä.
- 74482 Alue A, taso 1, liesi 7, W:stä.
- 74483 Alue A, irtohiekkavallin poittoa, SW:stä.
- 74484 Kaivausalue N:stä.
- 74485 Kaivausalue W:stä.
- 74486 Alue A, taso 2, liedet 1 ja 2, W:stä.
- 74487 Alue A, taso 2, liesi 4, N:stä.
- 74488 Alue A, taso 2, liedet 5 ja 6, W:stä.
- 74489 Alue A, taso 2, S:stä.
- 74490 Alue A, taso 2, kiveys lieden 4 eteläpuolella, S:stä.
- 74491 Alue A, taso 2, liesi 4 ympäristöineen, S:stä.
- 74492 Alue C, taso 1, liesi 8, E:stä.
- 74493 Aluetta C kaivetaan tasoon 1, SE:stä.
- 74494 Alue C, taso 1, liedet 3, 8 ja 9, E:stä.

- 74495 Alue C, taso 1, liesi 9, E:stä.
- 74496 Alue C, taso 1, liesi 3, E:stä.
- 74497 Alue C, taso 1, SW:stä.
- 74498 Alue C, taso 1, "kivetty kodanpohja", WSW:stä.
- 74499 Alue A, taso 3, liesi 4 ympäristöineen, N:stä.
- 74500 Alue A, taso 3, S:stä.
- 74501 Alue C, taso 1, "kivetty kodanpohja", SE:stä.
- 74502 Kuten ed.
- 74503 Alue C, liettä 8 kaivetaan tasoon 2, S:stä.
- 74504 Kuten ed.
- 74505 Aluetta A kaivetaan tasoon 4 ja aluetta C tasoon 2, S:stä.
- 74506 Alue C, taso 2, E:stä.
- 74507 Alue C, taso 2, liedet 3 ja 9, E:stä.
- 74508 Alue C, taso 2, neliö 100/1000A, W:stä.
- 74509 Alue C, taso 2, liesi 8, E:stä.
- 74510 Alue A, profiili x=102-105,85, y=996, E:stä.
- 74511 Kuten ed.
- 74512 Alue A, profiili x=105,85, y=996-999,85, S:stä.
- 74513 Alue A, taso 4, S:stä.
- 74514 Alue A, taso 4, liesi 4 ympäristöineen, N:stä.
- 74515 Alue A, taso 4, kivikko ruudussa 100/998, S:stä.
- 74516 Alue A, profiili x=100-104, y=998,85, W:stä.
- 74517 Alue C, taso 3, ruudut 100-2/1000-2, E:stä.
- 74518 Alue C, profiili x=104-105,85, y=1006, E:stä.
- 74519 Alue C, taso 4, ruudut 100/1000-2, E:stä.

DIALUETTELO

Kaikki diat ovat Inari 13 kk Vuopajasta; kuvaajana Aki Arponen.

- 13317 Kaivauspaikka Vuopajanniemestä, ESE:stä.
- 13318 Kaivauspaikka WNW:stä.
- 13319 Jätteistä puhdistettu kaivauspaikka, W:stä.
- 13320 Alue A, taso 0, S:stä.
- 13321 Alue A, taso 1, S:stä.
- 13322 Alue A, taso 1, liedet 1 ja 2, W:stä.
- 13323 Alue A, taso 1, liesi 4, N:stä.
- 13324 Alue A, taso 1, liedet 5 ja 6, W:stä.
- 13325 Alue A, taso 1, liesi 7, W:stä.
- 13326 Alue A, taso 2, liedet 1 ja 2, W:stä.
- 13327 Alue A, taso 2, liesi 4 ympäristöineen, S:stä.
- 13328 Alue A, taso 3, S:stä.
- 13329 Alue A, taso 3, liesi 4 ympäristöineen, N:stä.
- 13330 Alue A:ta kaivetaan tasoon 4, aluetta C tasoon 2, S:stä.
- 13331 Alue A, taso 4, S:stä.
- 13332 Alue A, taso 4, liesi 4 ympäristöineen, N:stä.
- 13333 Alue A, profiili x=102-105,85, y=996, E:stä.
- 13334 Alue A, profiili x=105,85, y=996-999,85, S:stä.
- 13335 Alueelta C poistetaan turvetta, SW:stä.
- 13336 Alue C, taso 0, SW:stä.
- 13337 Aluetta C kaivetaan tasoon 1, SE:stä.
- 13338 Alue C, taso 1, SW:stä.
- 13339 Alue C, taso 1, liedet 3, 8 ja 9, E:stä.
- 13340 Alue C, taso 1, liesi 8, E:stä.
- 13341 Alue C, taso 1, "kivetty kodanpohja", SE:stä.
- 13342 Alue C, liesi 8:a kaivetaan tasoon 2, S:stä.
- 13343 Alue C, taso 2, E:stä.
- 13344 Alue C, taso 2, liesi 8, E:stä.
- 13345 Alue C, taso 2, ruutu 100/1000A, W:stä.

INARI 13 KK VUOPAJA

A.ARPONEN 1987

Pohjavaaituskartta
Alueet A ja C

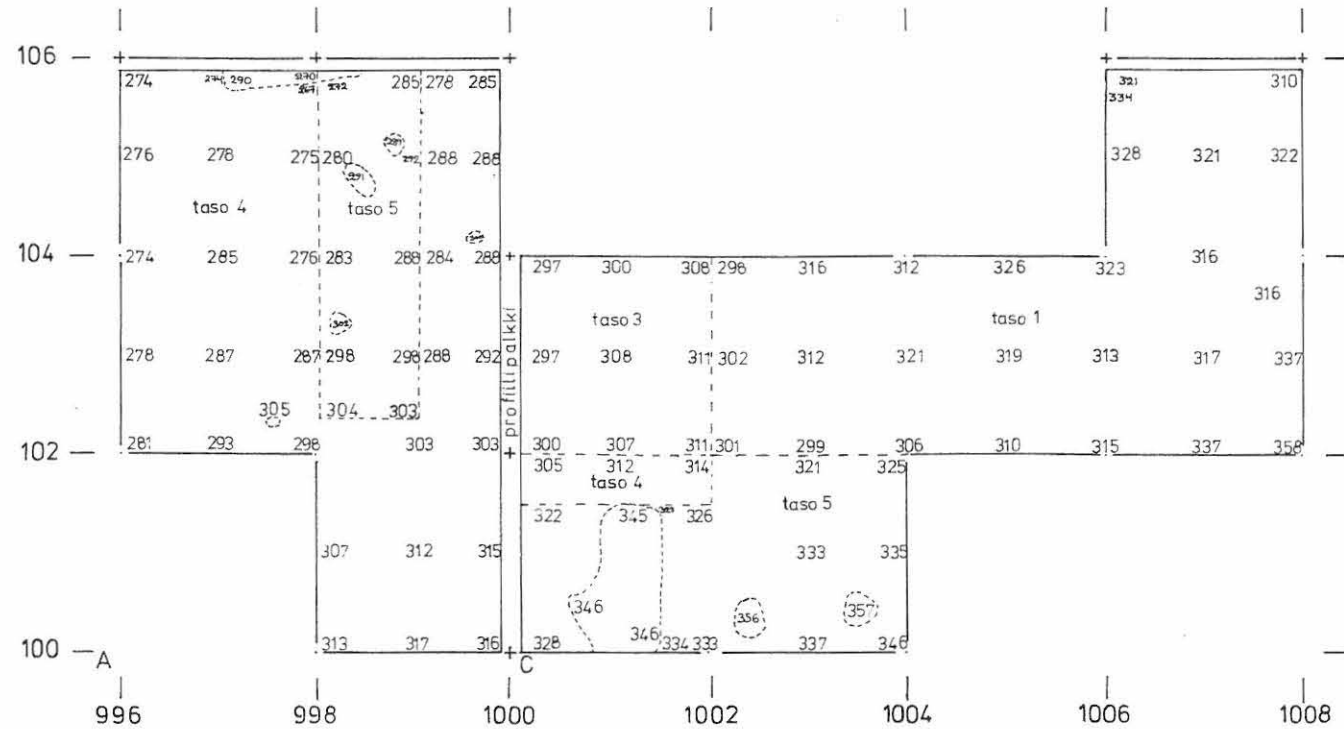
Mk 1:50

 2m

kp= 121.71 m mpy, kone= 326

Piirt. S. Seppälä

INARI 13 KK VUOPAJA

A.ARPONEN 1987

Tasokartta: taso 0

Alueet A ja C

Mk 1:50

 2 m

kp = 121.71 m mpy, kone = 326

N

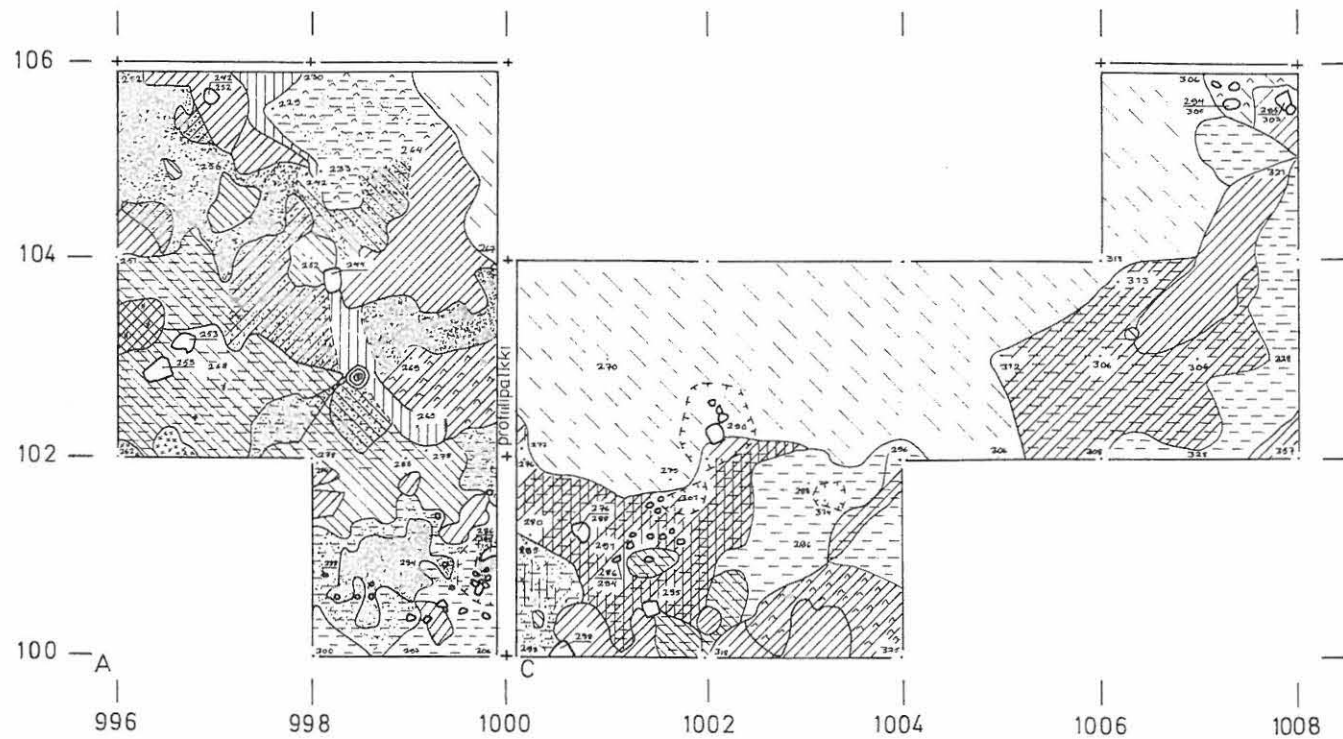
N

N

Piirt. H.Poutiainen

- nokimaa
- likimaa
- punamulta
- hiiltä
- palanut Hk
- rikastunut Hk
- turve
- huuhoutunut Hk
- sekoittunut Hk
- humus
- syvennys
- kivi

INARI 13 KK VUOPAJA

A.ARPONEN 1987

Tasokartta; taso 1

Alueet A ja C

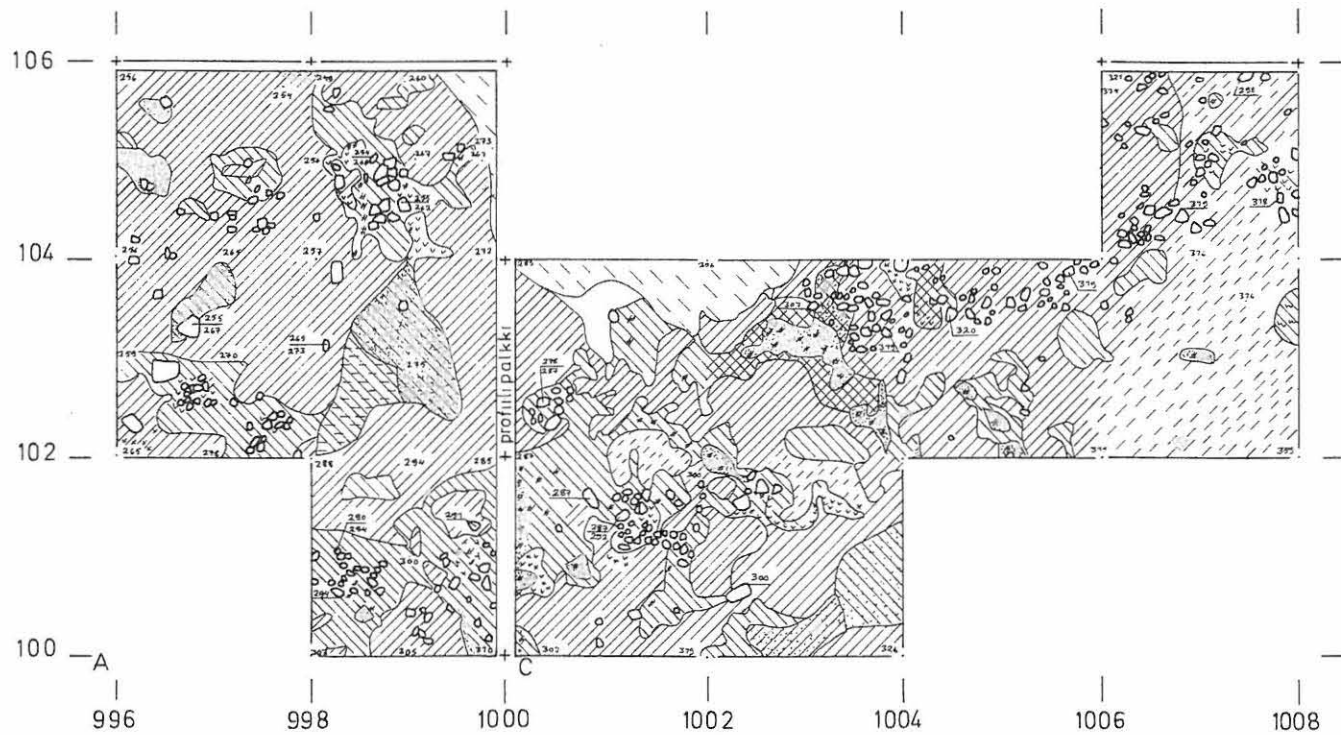
Mk 1:50

 2m

kp = 121.71 m mpy, kone = 326

Piirt. S. Seppälä
H. Poutainen

- nokimaa
- liikamaa
- punamulta
- hiiltä
- palanut Hk
- palanut+rikastunut Hk
- rikastunut Hk
- rikastunut/puhdas Hk
- huuhtoutunut Hk
- rautaoksidi
- puhdas Hk
- kivi
- syvennys
- sekoittunut Hk

INARI 13 KK VUOPAJA

A. ARPONEN 1987

Tasokartta; taso 2

Alueet A ja C

Mk 1:50

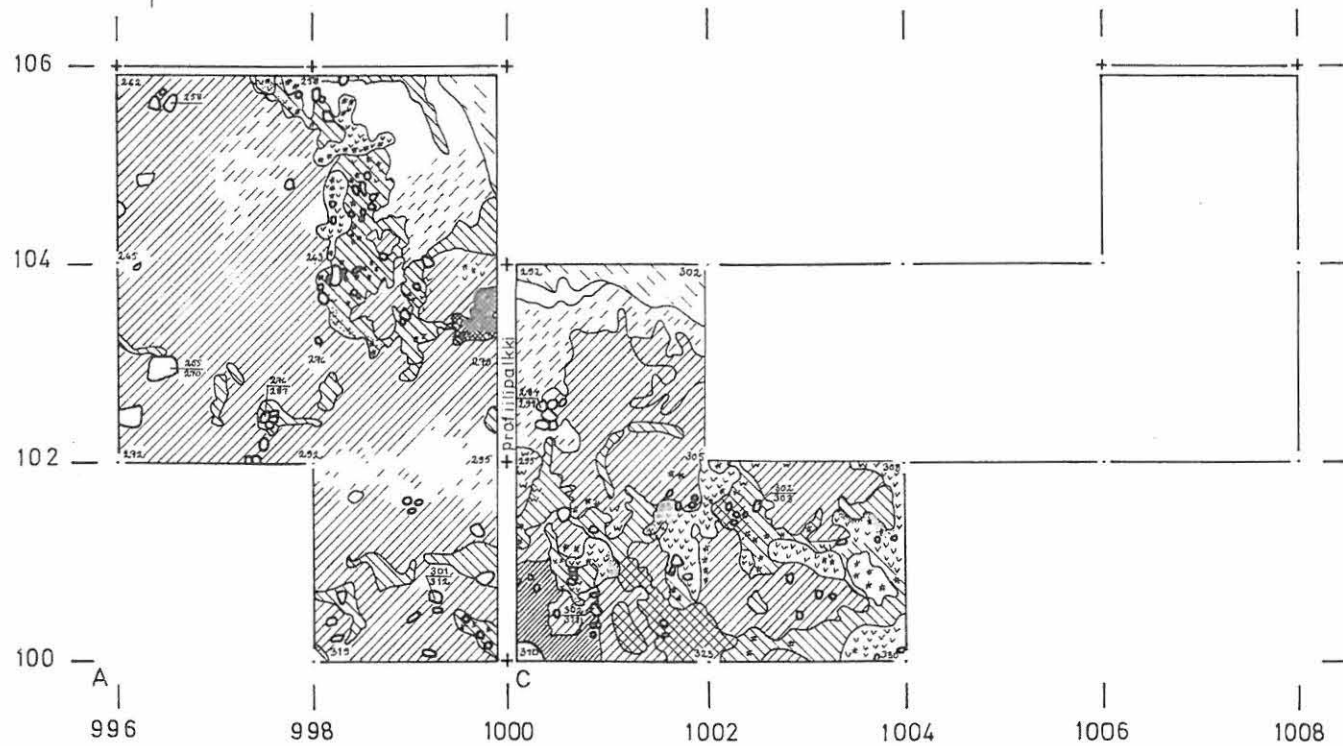
2m

kp= 121.71 m mpy, kone= 326

Piirt. S Seppälä
H Poutiainen

- nokimaa
- likamaa
- punamulta
- hiiltä
- palanut Hk
- kirkkaanpunainen palanut Hk
- palanut+rikastunut Hk
- rikastunut Hk
- tumma rikastunut Hk
- rikastunut/puhdas Hk
- rautaoksidi
- sekoittunut Hk
- puhdas Hk
- kivi

INARI 13 KK VUOPAJA

A. ARPONEN 1987

Tasokartta; taso 3

Alueet A ja C

Mk 1:50

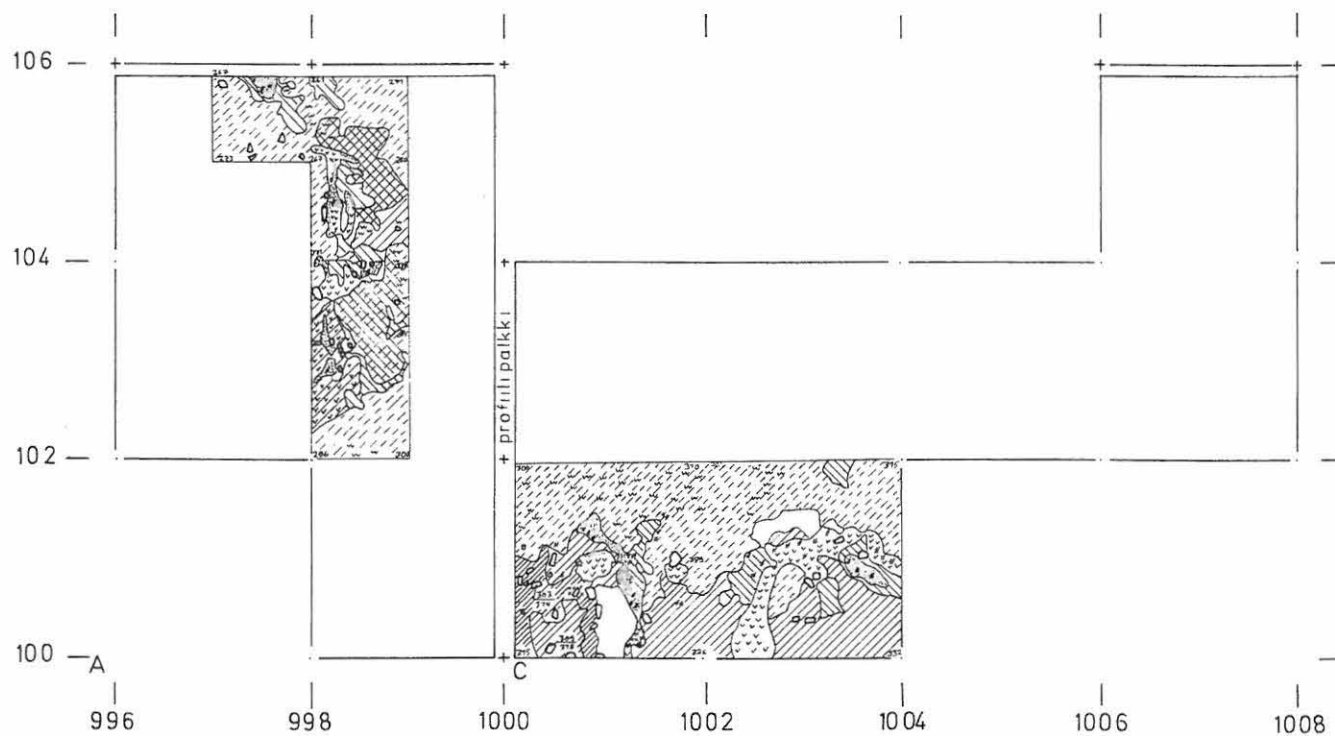
 2m

kp = 121,71 m mpy, kone = 326

Piirt. S. Seppälä

	nokimaa
	likamaa
	punamulta
	hiiltä
	palanut Hk
	palanut+rikastunut Hk
	rikastunut Hk
	tumma rikastunut Hk
	rikastunut/puhdas Hk
	rautaoksidi
	puhdas Hk
	kivi

INARI 13 KK VUOPAJA

A.ARPONEN 1987

Tasokartta; taso 4

Alueet A ja C

Mk 1:50

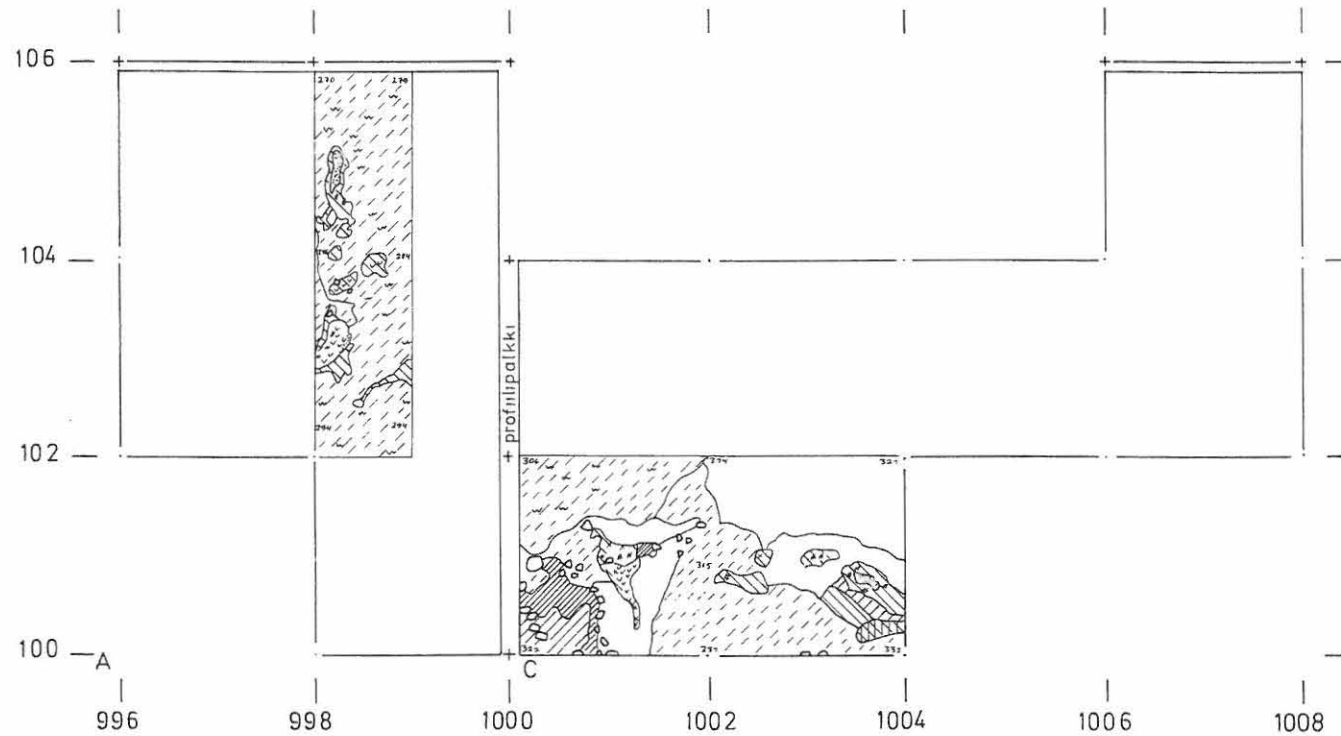
 2m

kp = 121.71 m mpy, kone = 326

Piirt. S.Seppälä

- nokimaa
- liikamaa
- punamulta
- hiiltä
- palanut Hk
- palanut+rikastunut Hk
- rikastunut Hk
- tumma rikastunut Hk
- rikastunut/puhdas Hk
- rautaoksidi
- turve
- kivi
- puhdas Hk

INARI 13 KK VUOPAJA

A.ARPONEN 1987

Profilikartta

Alue A, 102-106/996 & 106/996-1000

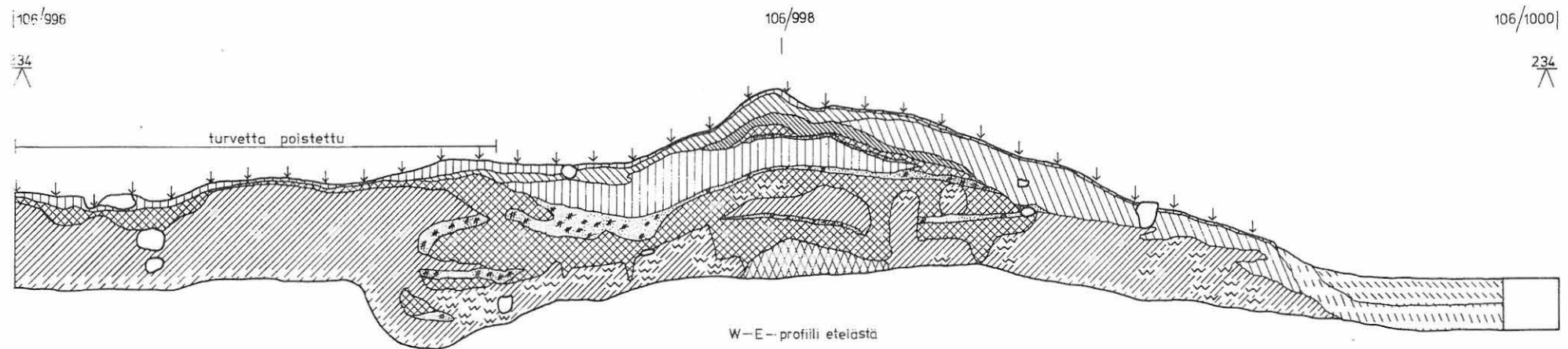
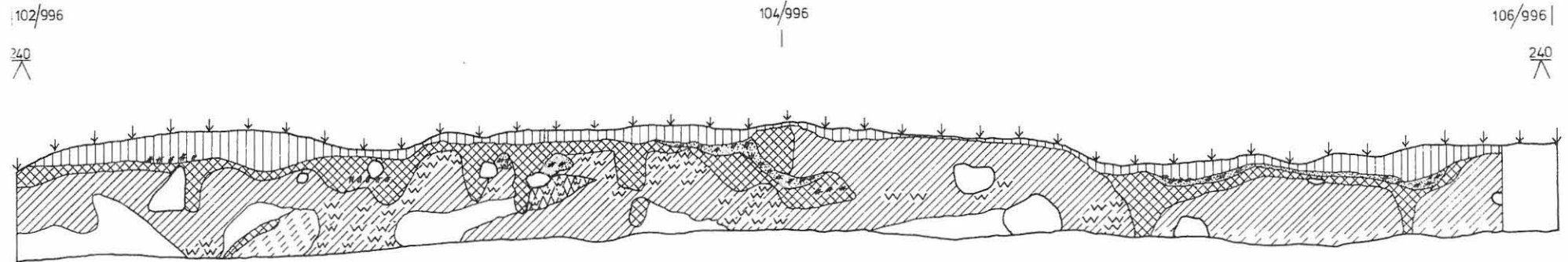
Mk 1:10

0,4m

kp=121.71 m mpy, kone=326

Piirt. A.Arponen & S.Seppälä

	turve		sekoittunut tumma hiekka		noki
	kasattu vaalea hiekka		rikastumiskerros		koskematon pohjahiekka
	kerroksittain kasattu vaalea hiekka		rik.krs., joka vaihettuu koskemattomaksi pohjahiekaksi		hiili
	kasattu ruskea hiekka		pun./valk. palanut hiekka		rautaoksidi
	sekoittunut vaalea hiekka		pun./valk. palanut hiekka & rik.krs.		kivi

INARI 13 KK VUOPAJA

A.ARPONEN 1987

Profiilikartta

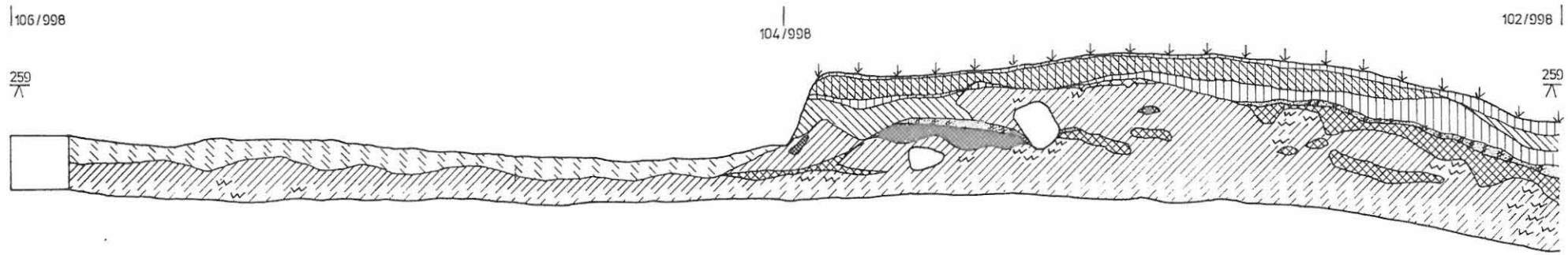
Alue A, 106-100/998

Mk 1:10

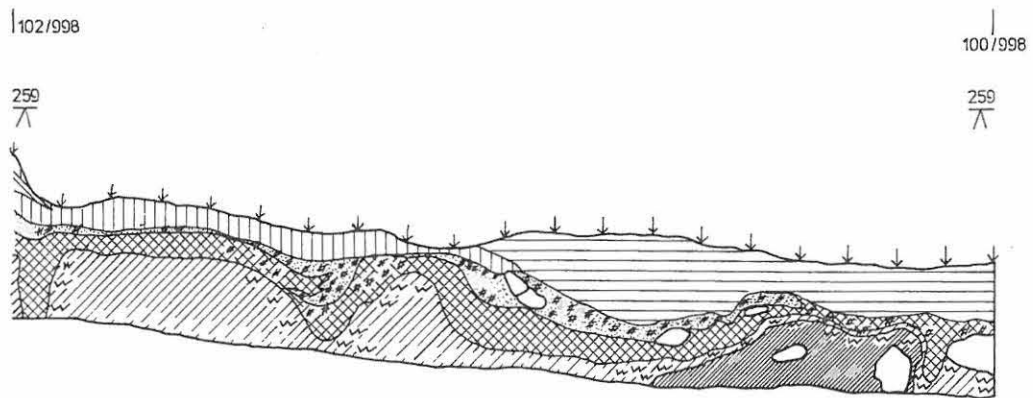

kp = 121.71 m mpy, kone = 326

Piirt. S.Seppäta

N-S-profiili lännestä

	turve		kirkkaanpun. palanut hiekka
	kasattu vaaleanuskea turpeensek. hk		punainen palanut hiekka
	kasattu vaaleanuskea hiekka		noki
	kasattu sekoittunut hiekka		hiili
	maatunut puumassa		rautaoksidi
	hienorakeinen tumma rikastumiskrs		kivi
	rikastumiskrs, joka vaihtuu koskemattomaksi pohjahiekaksi		

INARI 13 KK VUOPAJA

A. ARPONEN 1987

YLEISKARTTA

MK 1:2000

 100m

Karttapohjana käytetty
 Inarin kunnan kaavoituksen pohjakarttoja 1:2000
 Yleiskartta 1:2000 Inari 13 kk Saamelaismuseo I 1983
 Yleiskartta 1:2000 Inari 13 kk Saamelaismuseo II 1984

Piiri H. Poutiainen

178 = TVL:n mittapiste + 126.86 m mpy

0* = 123.68 m mpy

02 = 120.47 m mpy

N

Karttapohjoinen

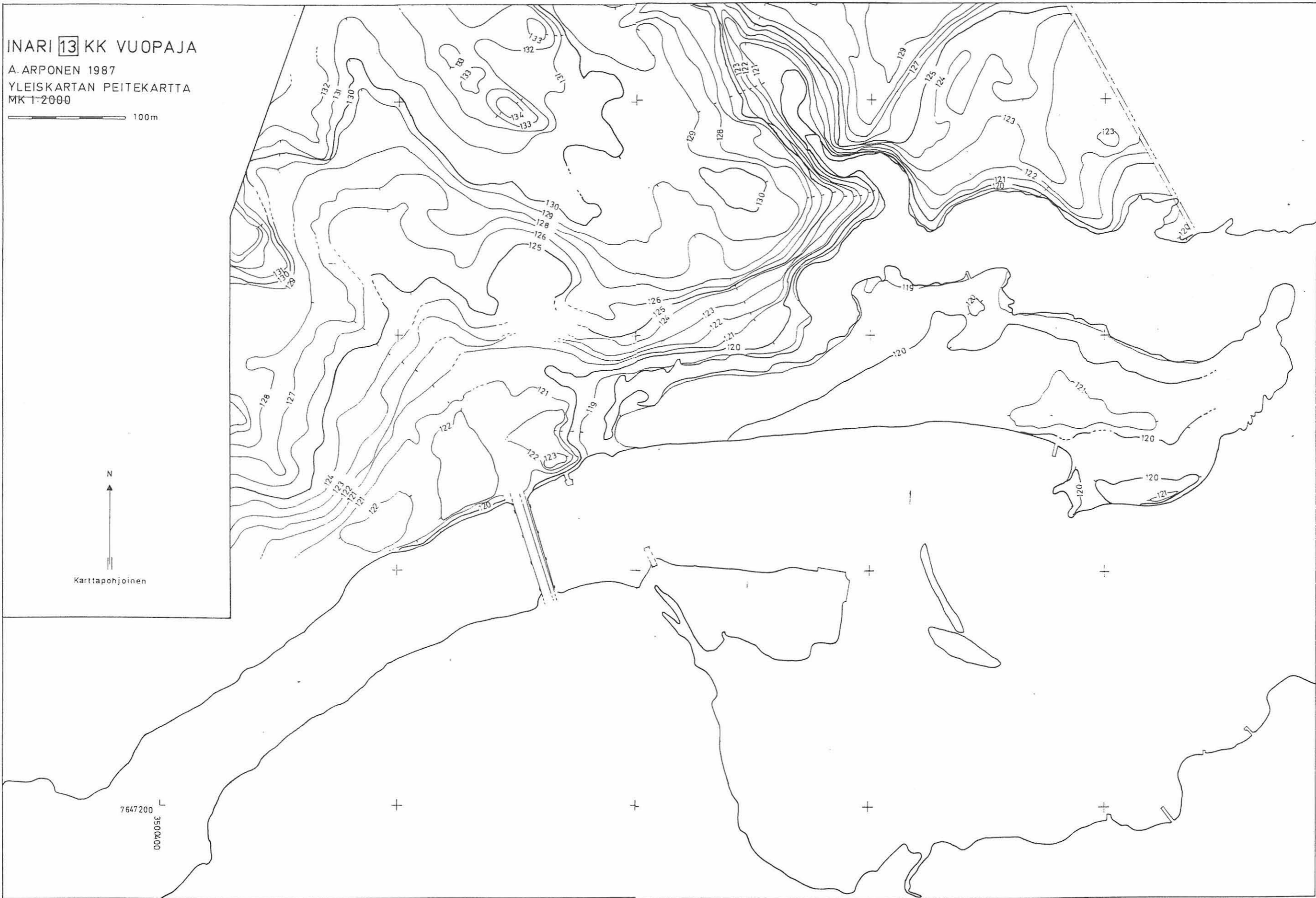

INARI 13 KK VUOPAJA
A. ARPONEN 1987
YLEISKARTAN PEITEKARTTA
MK 1:2000

100m

N
↑
Karttapohjoinen

7647200
3500000

INARI 13 KK VUOPAJA

A. ARPONEN 1987

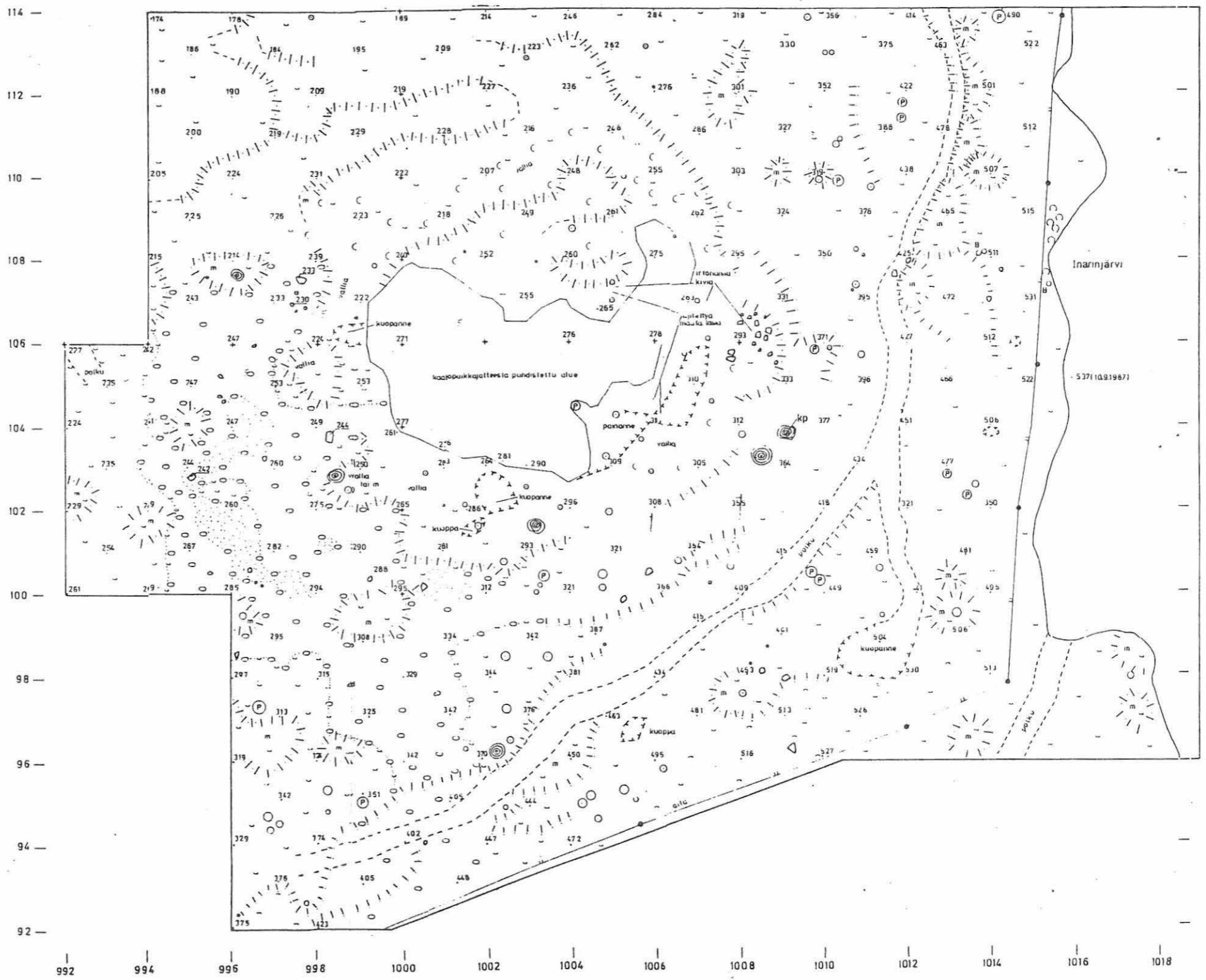
Pinta- ja pintavaaituskarlta
MK-1:50

2m
kp = 121.71 m mpy, kone = 326

Puol. H. Paulainen
S. Seppälä

- + kintea paalu
- 334 vaaitusluku aa. kohdasta
- kivi
- ⊖ kahauma
- △ syvennys
- ⊥ soriluma
- ⊙ kanto
- ⊙ manty
- ⊙ kaivu
- ⊙ kaivikka
- ⊙ maäns
- ⊙ turve
- ⊙ jakala
- ⊙ karike - puolitikka
- ⊙ hiekkapöytästuma
- ⊙ turpeenottoalue raja

INARI 13 KK VUOPAJA

A.ARPONEN 1987

Profiilikartta

Alue C, 104-106/1006

Mk 1:10

 0,4m

kp=121.71 m mpy, kone=326

Piirt. S.Seppälä

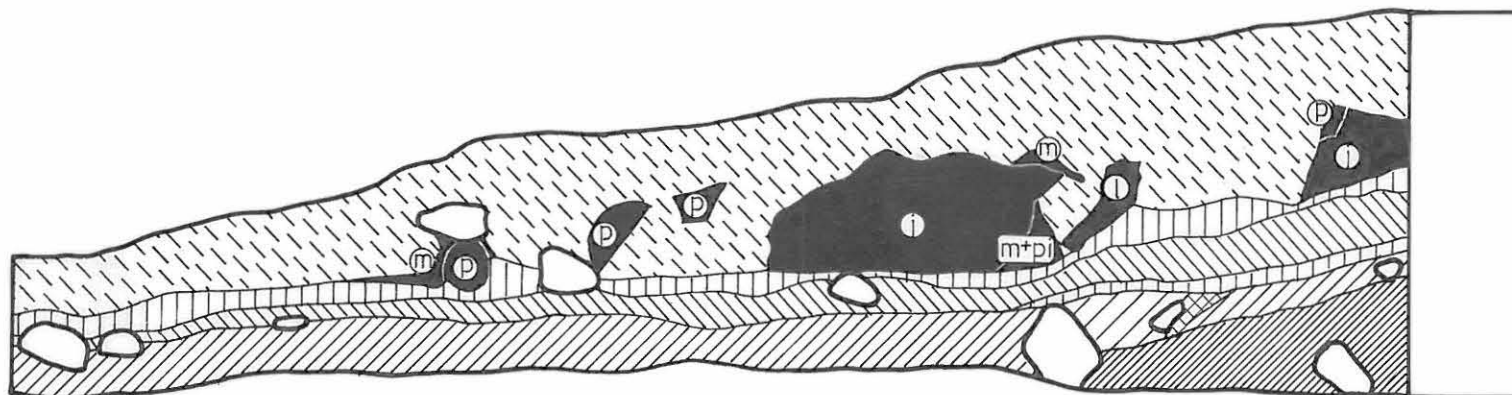
	turve		jätettä
	vaaleanharmaa huuht.krs		lasia
	tumma punaruskea rik.krs		muovia
	tumma ruskea rik.krs		peltiä
	vaalea ruskea rik.krs		muovi+paperi
	punainen palanut hiekka		kivi
	kasattu sekoittunut hiekka		

226

| 104/1006

226

| 106/1006

S-N-profiili idästä

INARI 13 KK VUOPAJA

A.ARPONEN 1987

LEVINNEISYYSKARTTA: TURVE- JA IRTOHIEKKAKERROS

ALUEET A JA C

MK 1:50

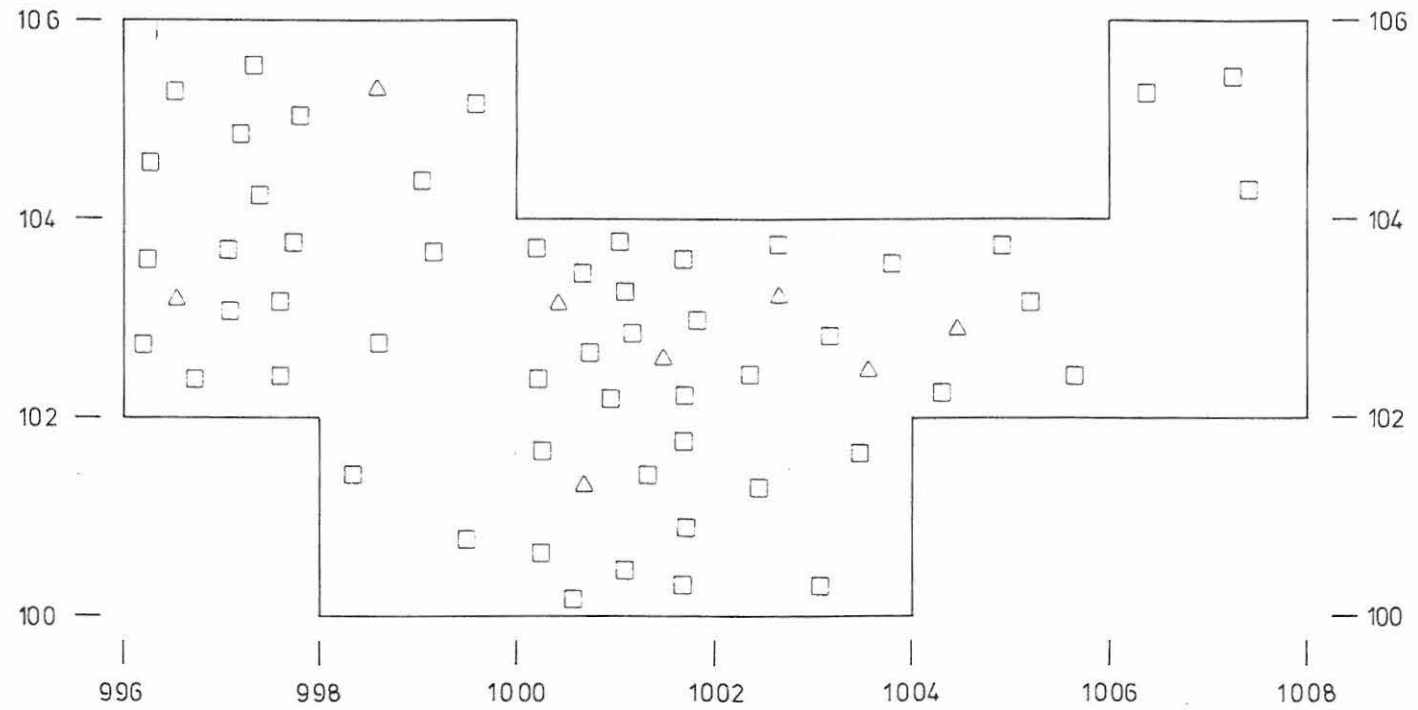
 2M

PIIRT.

JAANA VILKMAN

TIINA PIRTTIMÄKI

- esine
- △ ydin
- iskos
- ⑤ painutusta luuta (grammaa)

INARI 13 KK VUOPAJA

A.ARPONEN 1987

LEVINNEISYYSKARTTA: KERROS 1

ALUEET A JA C

MK 1:50

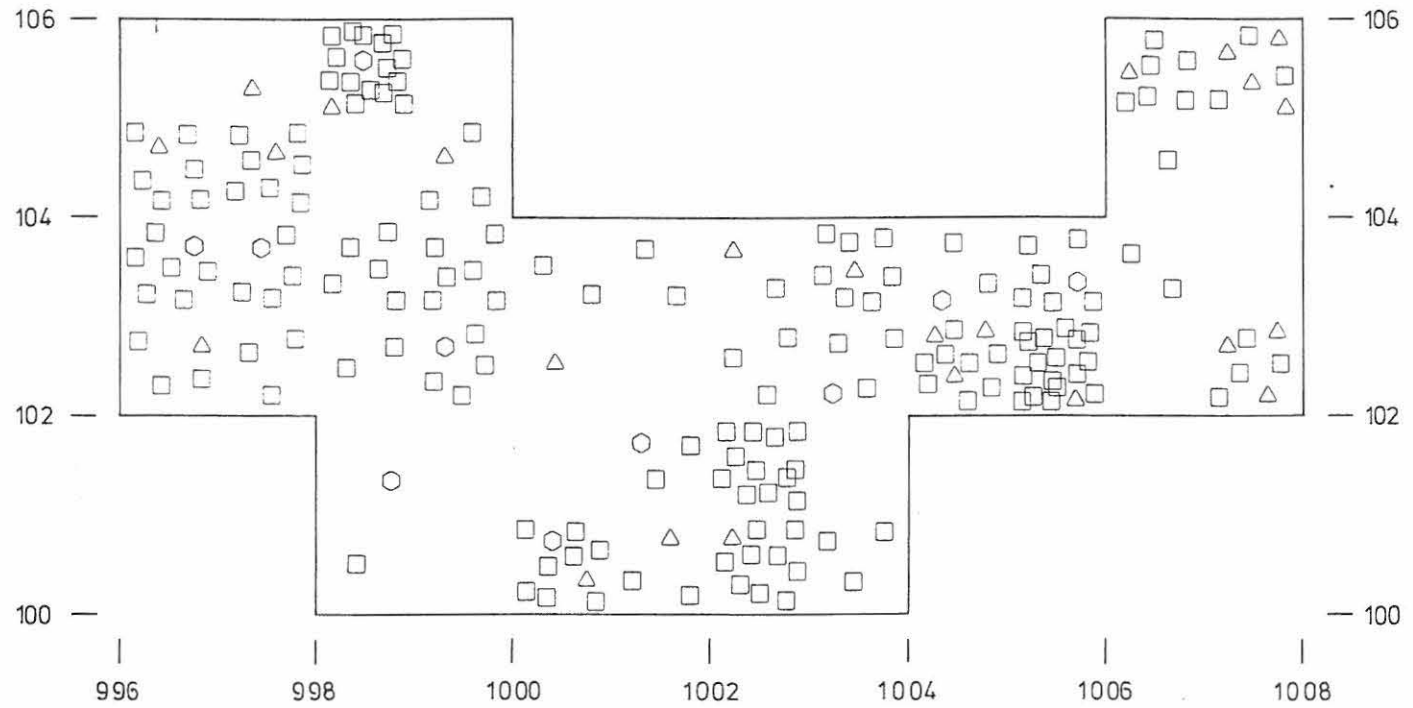
 2M

PIIRT.

JAANA VILKMAN

TIINA PIRTTIMÄKI

- esine
- △ ydin
- iskos
- ⑤ palanutta luuta (grammaa)

INARI 13 KK VUOPAJA

A.ARPONEN 1987

LEVINNEISYYSKARTTA: KERROS 2

ALUEET A JA C

MK 1:50

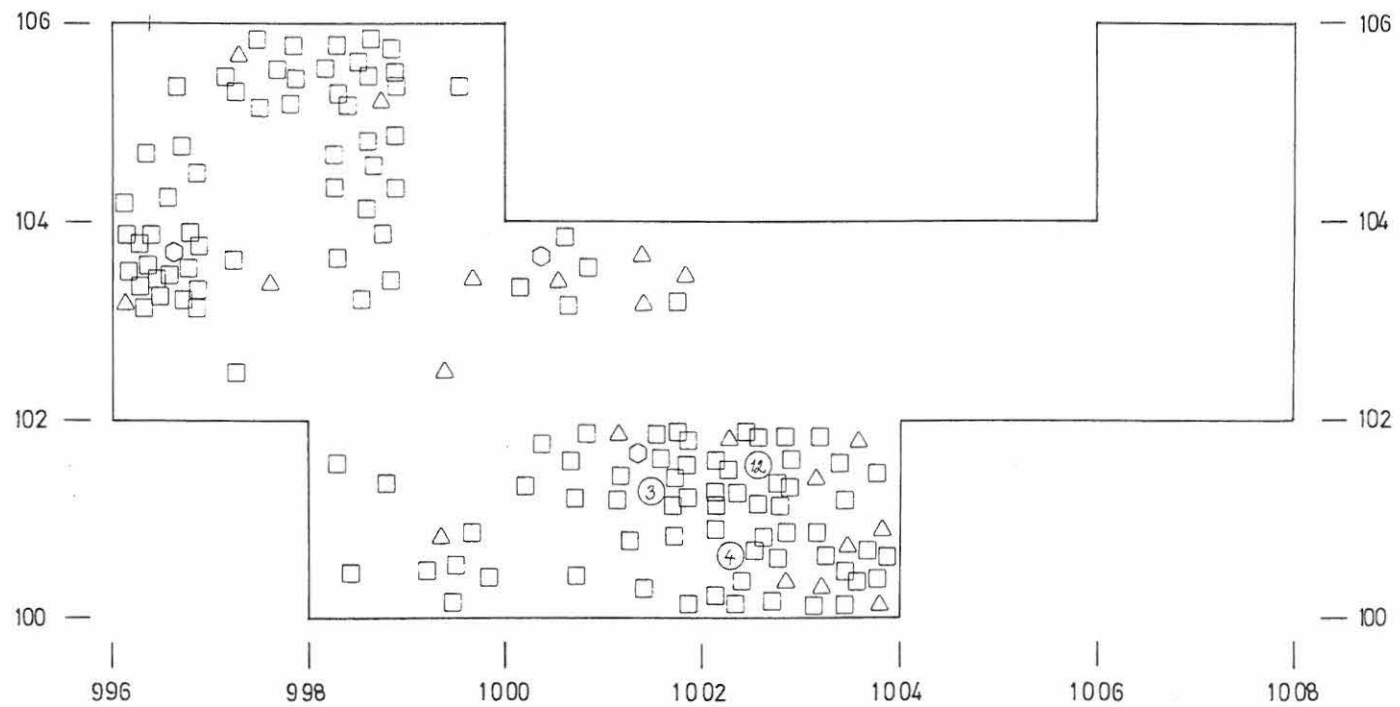
 2M

PIIRT.

JAANA VILKMAN

TIINA PIRTTIMÄKI

- esine
- △ ydin
- iskos
- ⑤ palanutta luuta (grammaa)

INARI 13 KK VUOPAJA

A.ARPONEN 1987

LEVINNEISYYSKARTTA: KERROS 3

ALUEET A JA C

MK 1:50

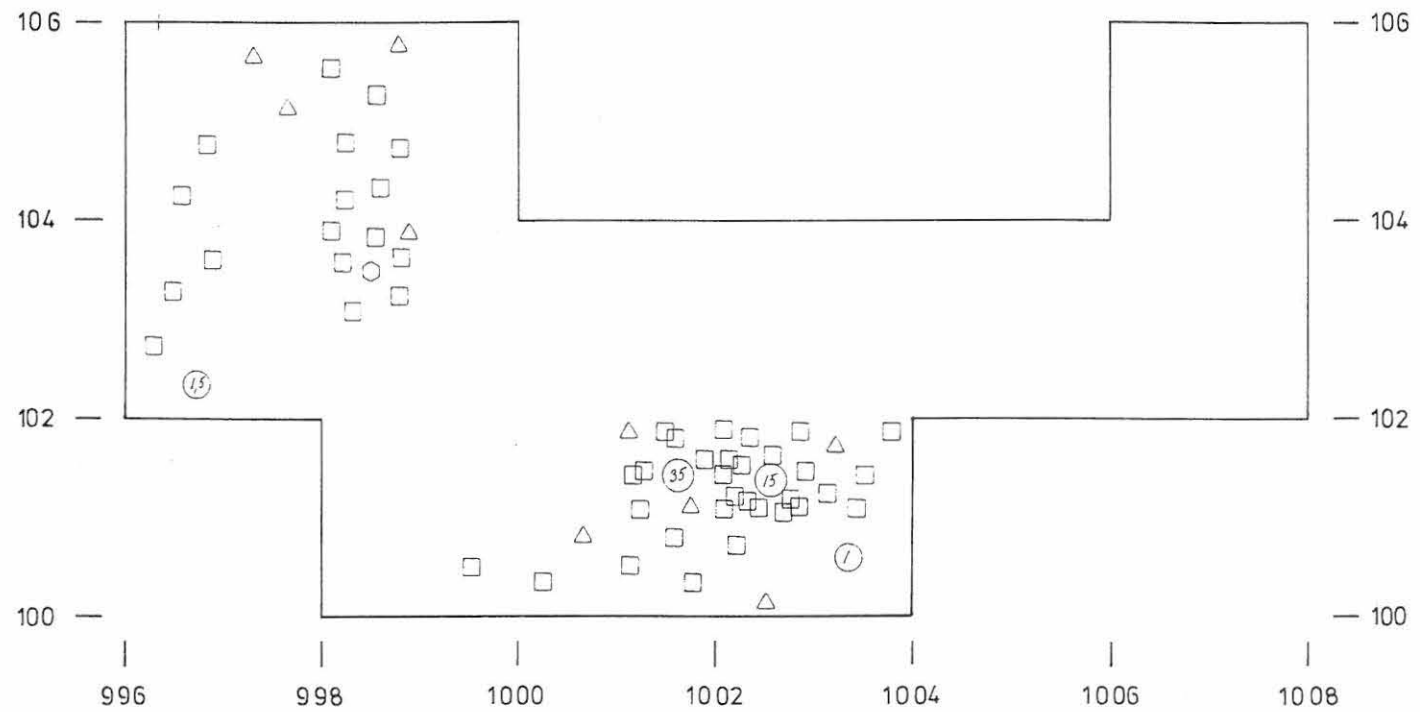
 2 M

PIIRT.

JAANA VILKMAN

TIINA PIRTTIMÄKI

- esine
- △ ydin
- iskös
- ⑤ palanutta luuta (grammaa)

INARI 13 KK VUOPAJA

A.ARPONEN 1987

LEVINNEISYYSKARTTA: KERROS 4

ALUEET A JA C

MK 1:50

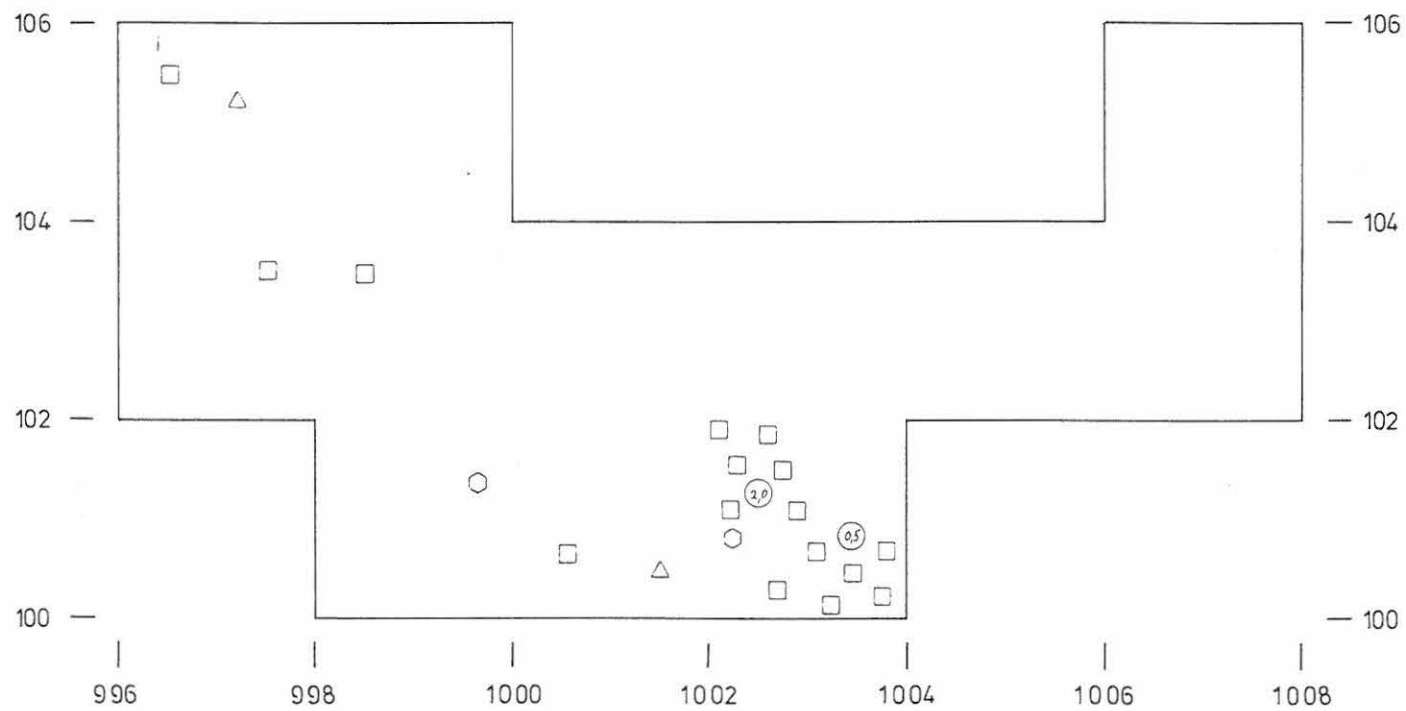
 2M

PIIRT.

JAANA VILKMAN

TIINA PIRTTIMÄKI

- esine
- △ ydin
- iskos
- ⑤ palanutta luuta (grammaa)

INARI 13 KK VUOPAJA

A. ARPONEN 1987

LEVINNEISYYSKARTTA: KERROS 5

ALUEET A JA C

MK 1:50

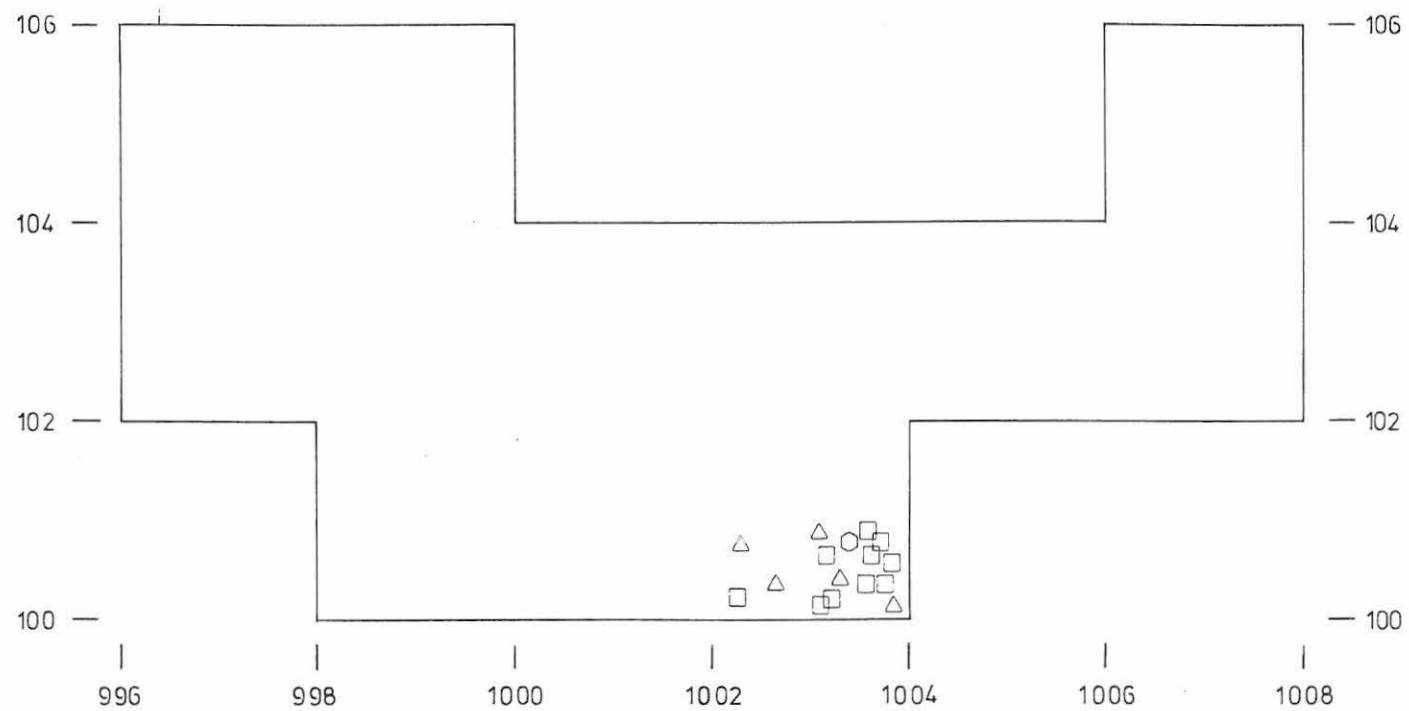
 2M

PIIRT.

JAANA VILKMAN

TIINA PIRTTIMÄKI

- esine
- △ ydin
- iskos
- ⑤ palanutta luuta (grammaa)

INARI 13 KK VUOPAJA

A.ARPONEN 1987

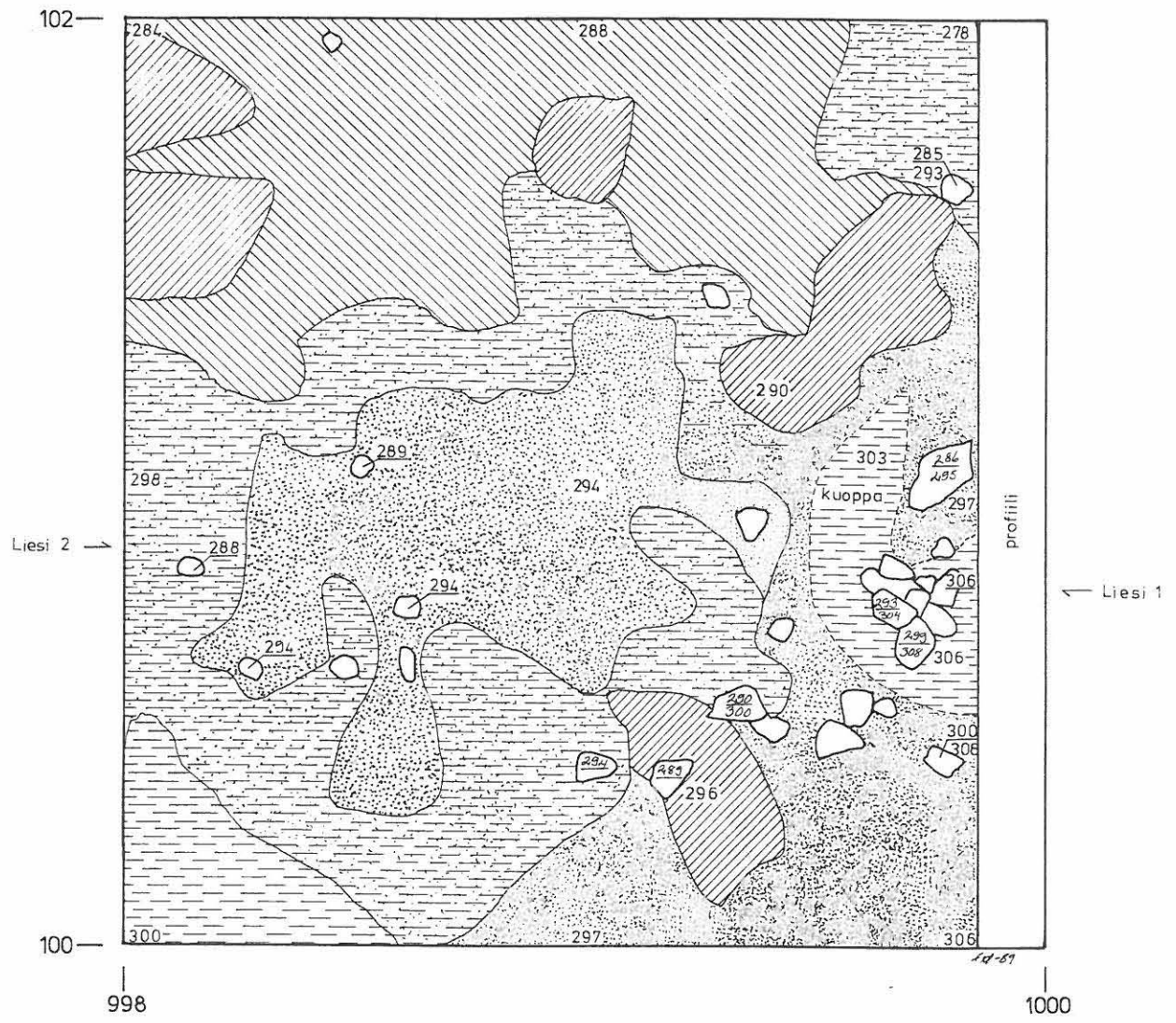
Yksityiskohtakartta
Alue A, ruutu 100/998, liedet 1 ja 2
Taso 0
Mk 1:10

0,4m
kp = 121,71m mpy, kone = 326

Piirt. H.Poutiainen

- rikastunut Hk
- palanut Hk
- nokimaa
- huuhoutunut Hk
- kivi

INARI 13 KK VUOPAJA

A.ARPONEN 1987

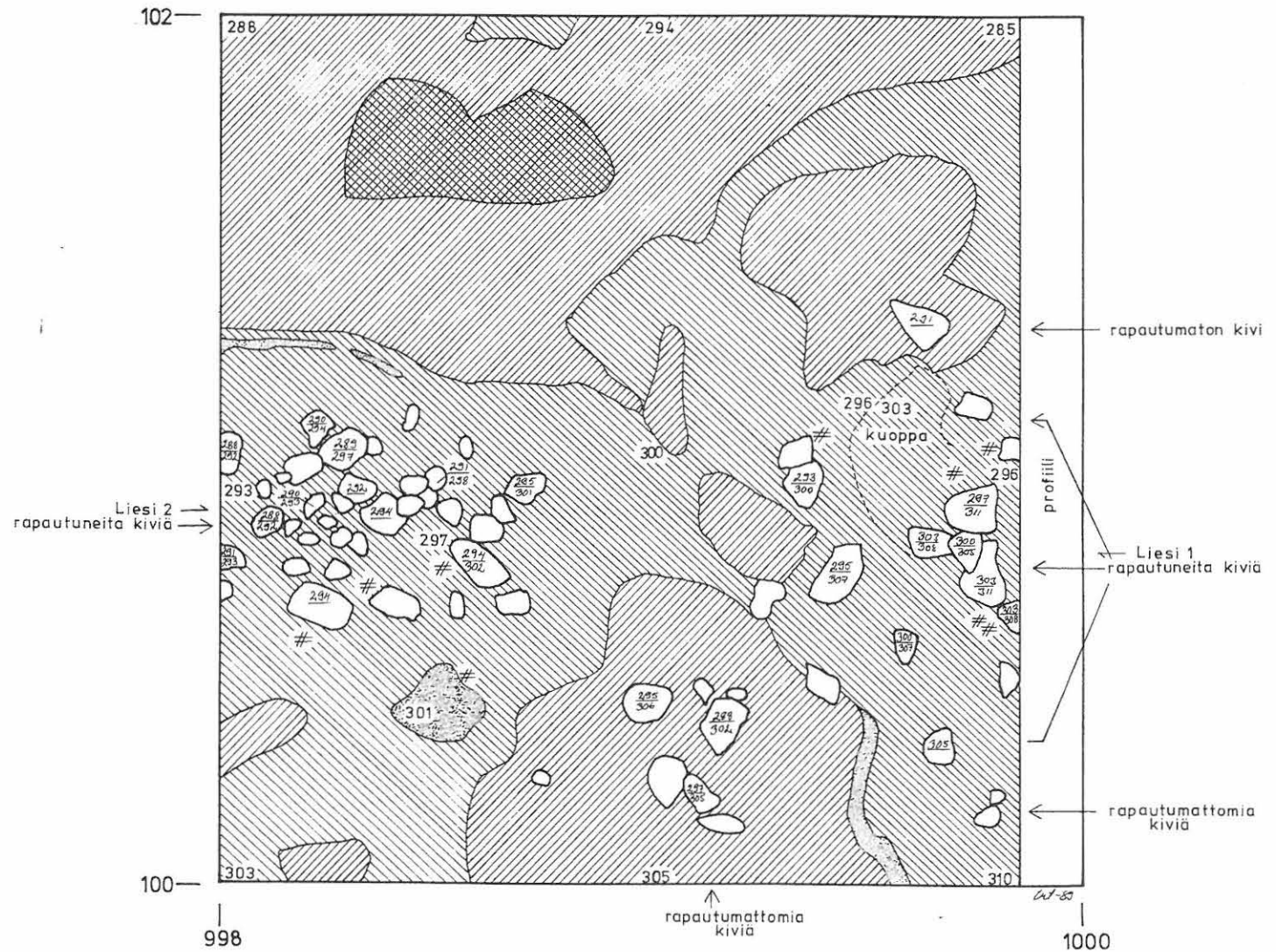
Yksityiskohtakartta
Alue A, ruutu 100/998, liedet 1 ja 2
Taso 1
Mk-1:10

0,5 m
kp = 121,71 m mpy, kone = 326

Piirt. H.Poutiainen

- rikastunut Hk
- palanut Hk
- nokimaa
- hiiltä
- kivi

INARI 13 KK VUOPAJA

A.ARPONEN 1987

Yksityiskohtakartti
Alue A, ruutu 104/998, liesi 4
Taso 1

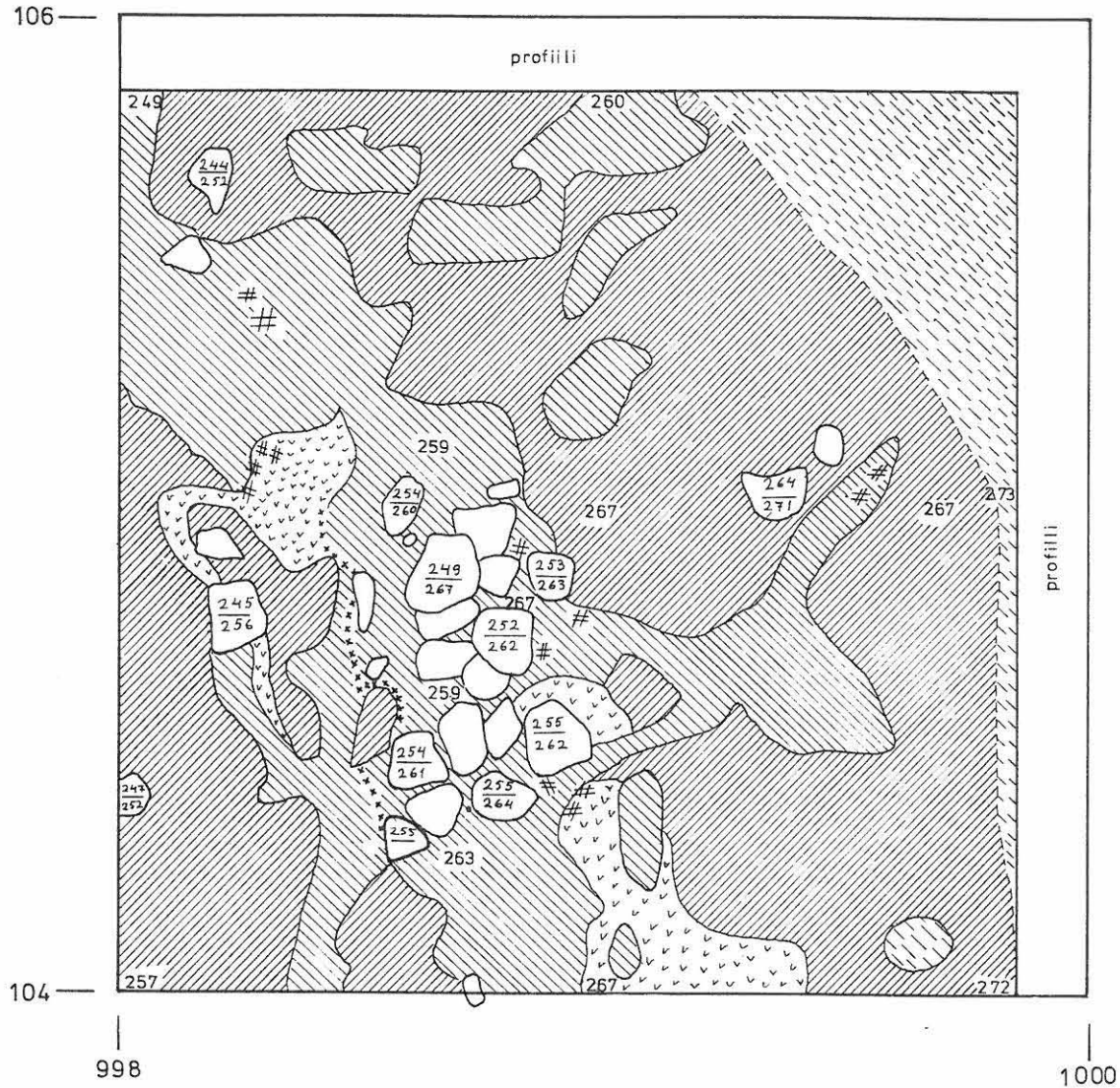
Mk 1:10

0,5 m

Kp=121,71 m mpy, kone=326

Piirt. H.Poutiainen
puht.piirt. J.Mömmö

- rikastunut HK
- palanut HK
- likamaa
- sekoittunut, läjitetty hiekka
- hiiltä
- hiilen ja nokimaan muodostama juova
- kivi

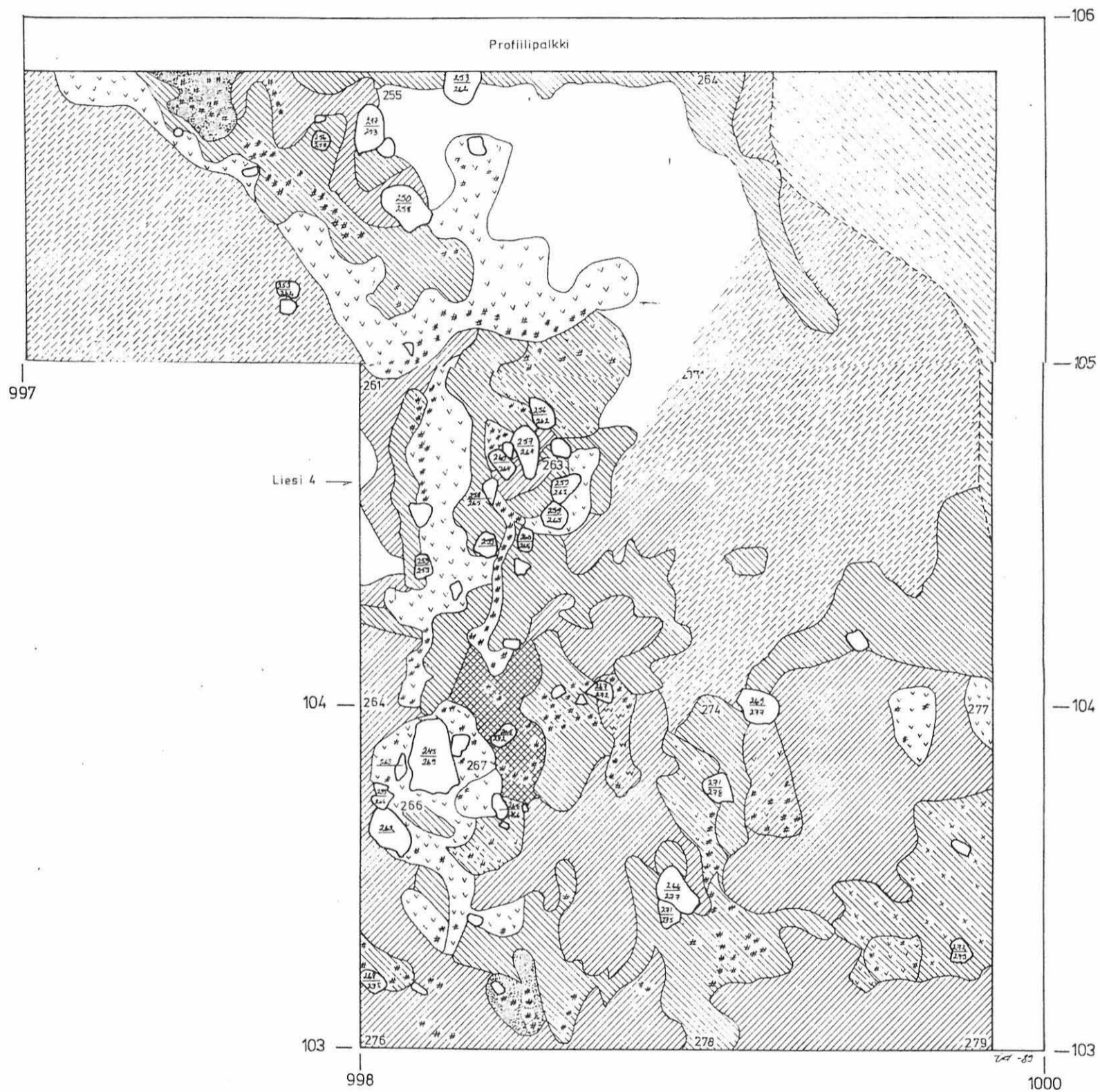
INARI 13 KIK VUOPAJA
A.ARPONEN 1987

Yksityiskohtakartta
Alue A, ruudut 102/998 B, D, 104/998
ja 104/996, D, liesi 4
Taso 2
Mk-1:10

0,5 m
kp = 121,71 m mpy, kone 326

Piirt A Arponen

	palanut Hk		likamaa
	rikastunut Hk		hiiltä
	kivi		sekoittunutta Hk
	nokimaa		rik./palanut Hk
	rautaoksidi		puhd./rik Hk
	punamulta		puhdas Hk

INARI 13 KK VUOPAJA

A. ARPONEN 1987

Yksityiskohtakartta

Alue A, ruudut 102/998A,B ja 104/998 A,B

liesi 4

taso 4

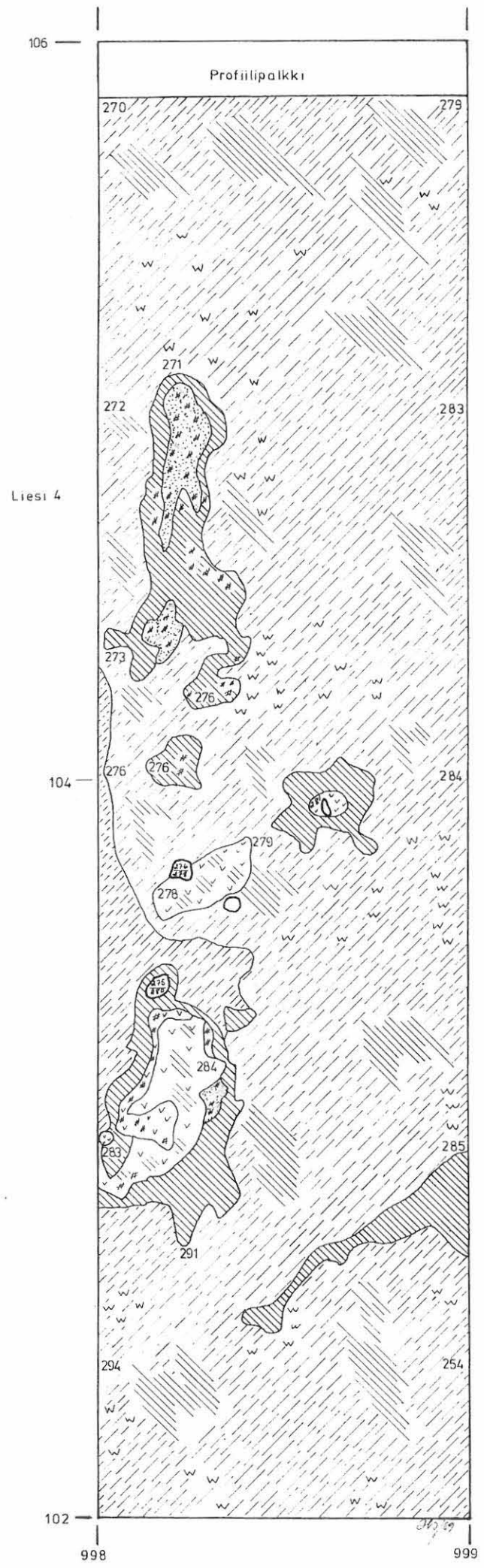
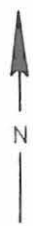
Mk-1:10

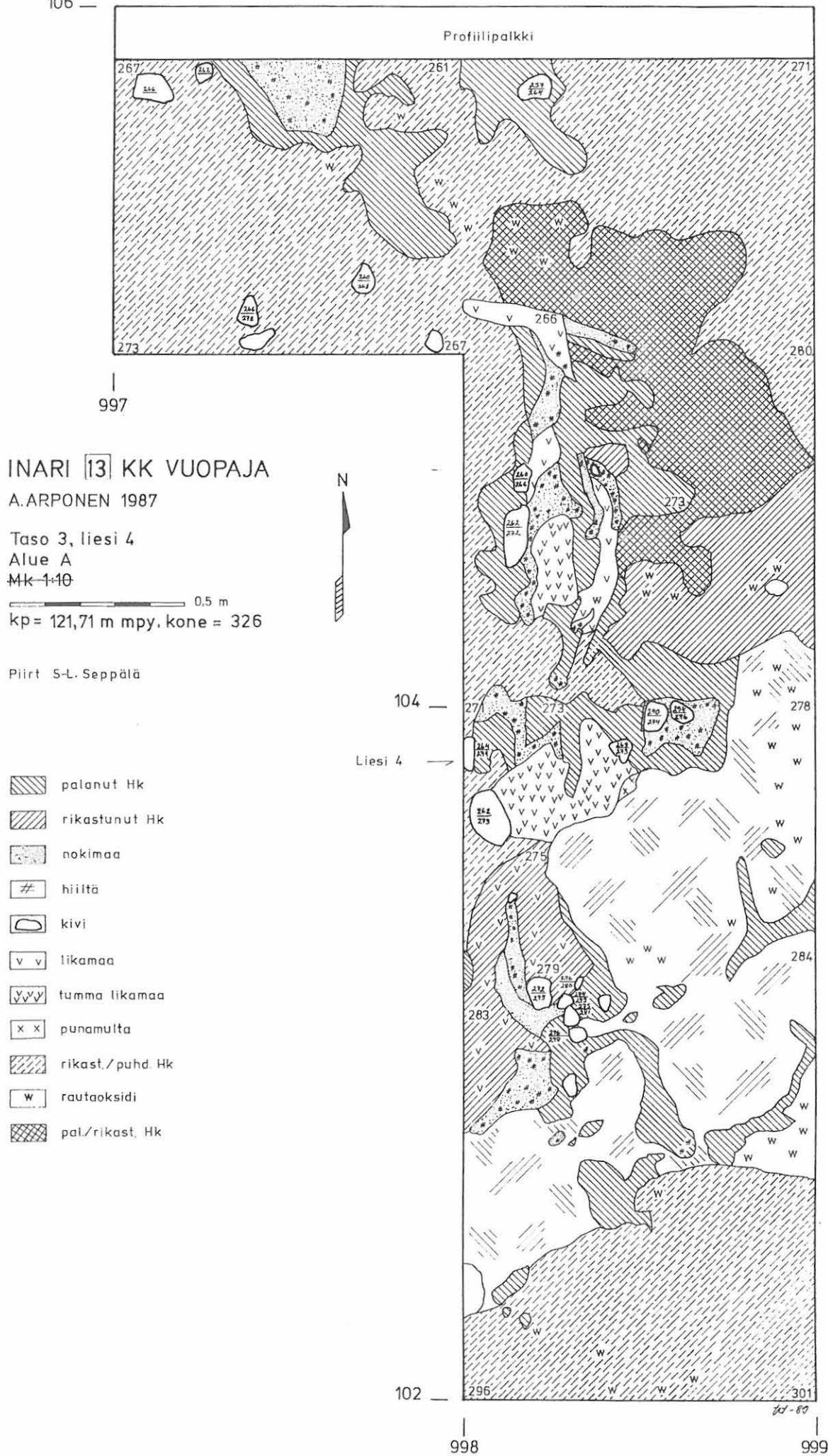
0,5 m

kp=121,71m mpy, kone= 326

Piirt S Seppälä

- palanut Hk
- puhd/rik Hk
- hiili
- kivi
- nokimaa
- likamaa
- rautaoksidi

INARI 13 KK VUOPAJA

A.ARPONEN 1987

Yksityiskohtakartta
Alue A, ruudut 102/996 osin ja 104/996 osin,
liedet 5,6 ja 7, taso 1

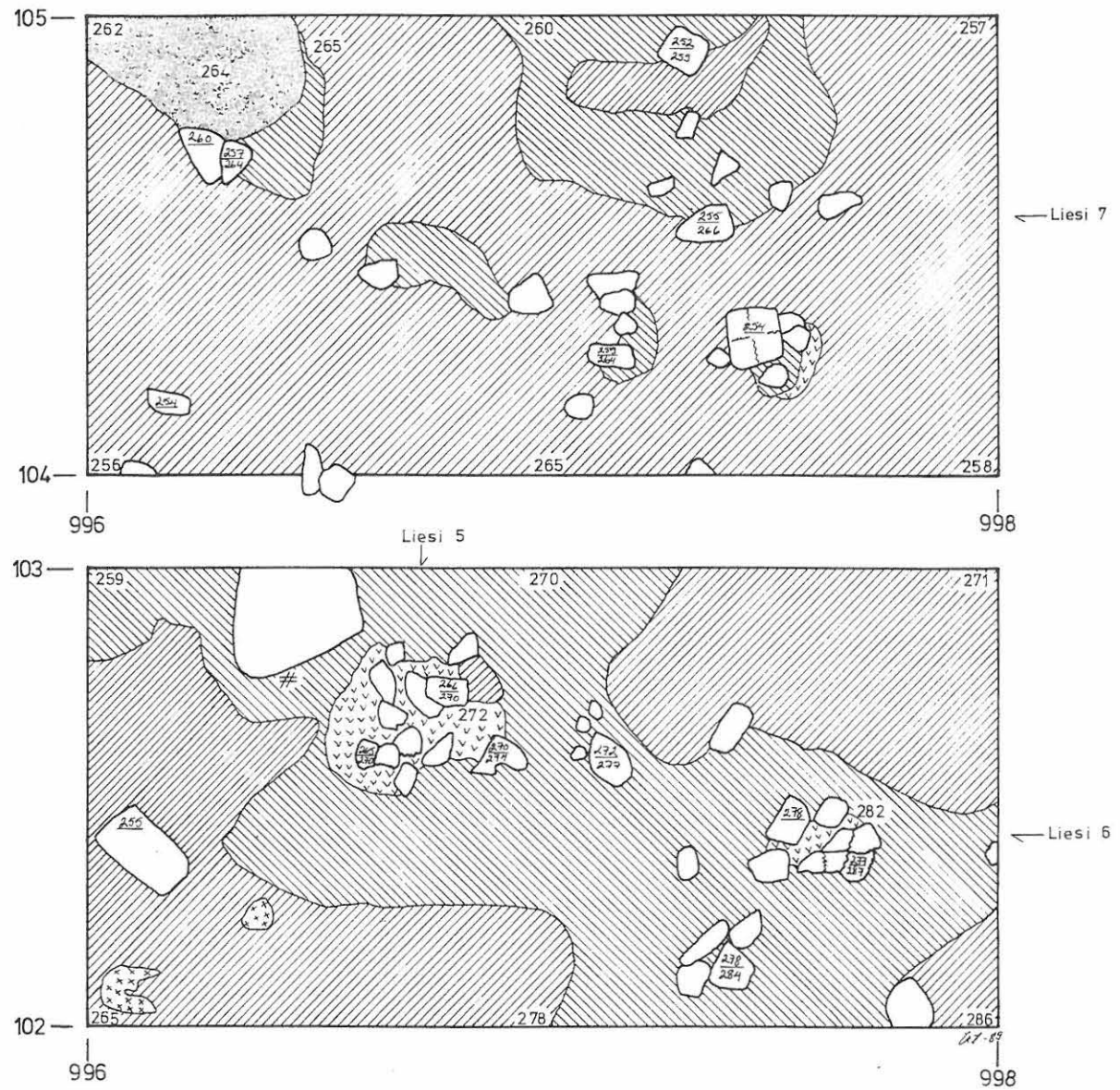
Mk-1:10

0.5 m
kp = 121,71 m mpy, kone = 326

Piirt. H.Poutiainen

- rikastunut Hk
- palanut Hk
- nokimaa
- punamulta
- kivi
- likamaa

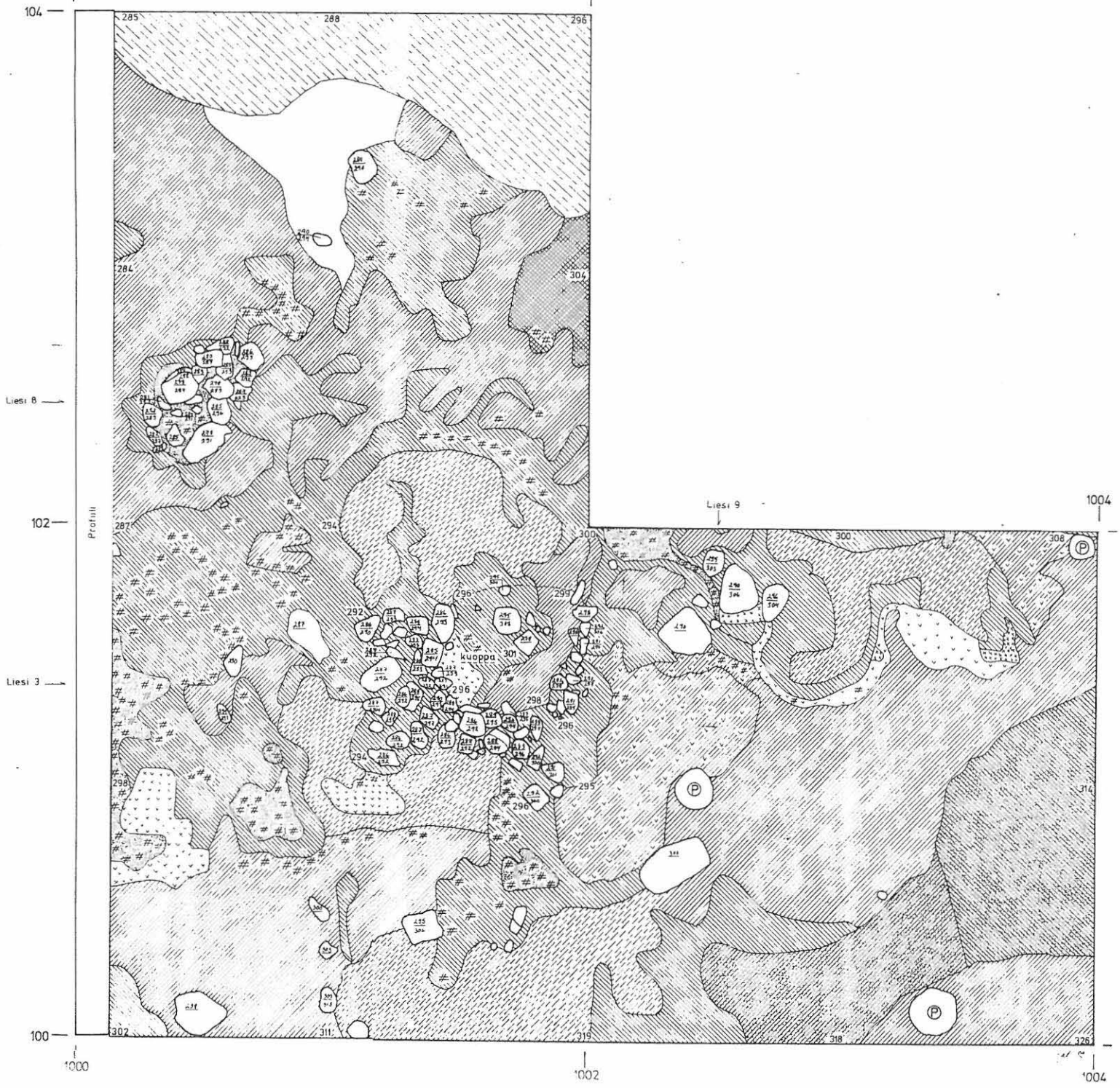
INARI 13 KK VUOPAJA
A. ARPONEN 1987

Yksityiskohtakartta
Alue C, ruudut 100-2/1000 ja 100/1002
Liedet 3,8 ja 9, taso 1
Mk-140
kp=121,71m mpy, kone 326

Piirt. A. Arponen
S-L. Seppälä

- rikastunut Hk
- palanut Hk
- nokimaa
- likamaa
- punamulta
- kivi
- hiitta
- löysää sekoitettua hiekkaa
- rikastunut/puhdas Hk
- mänty
- puhdas Hk
- rikastunut palanut Hk

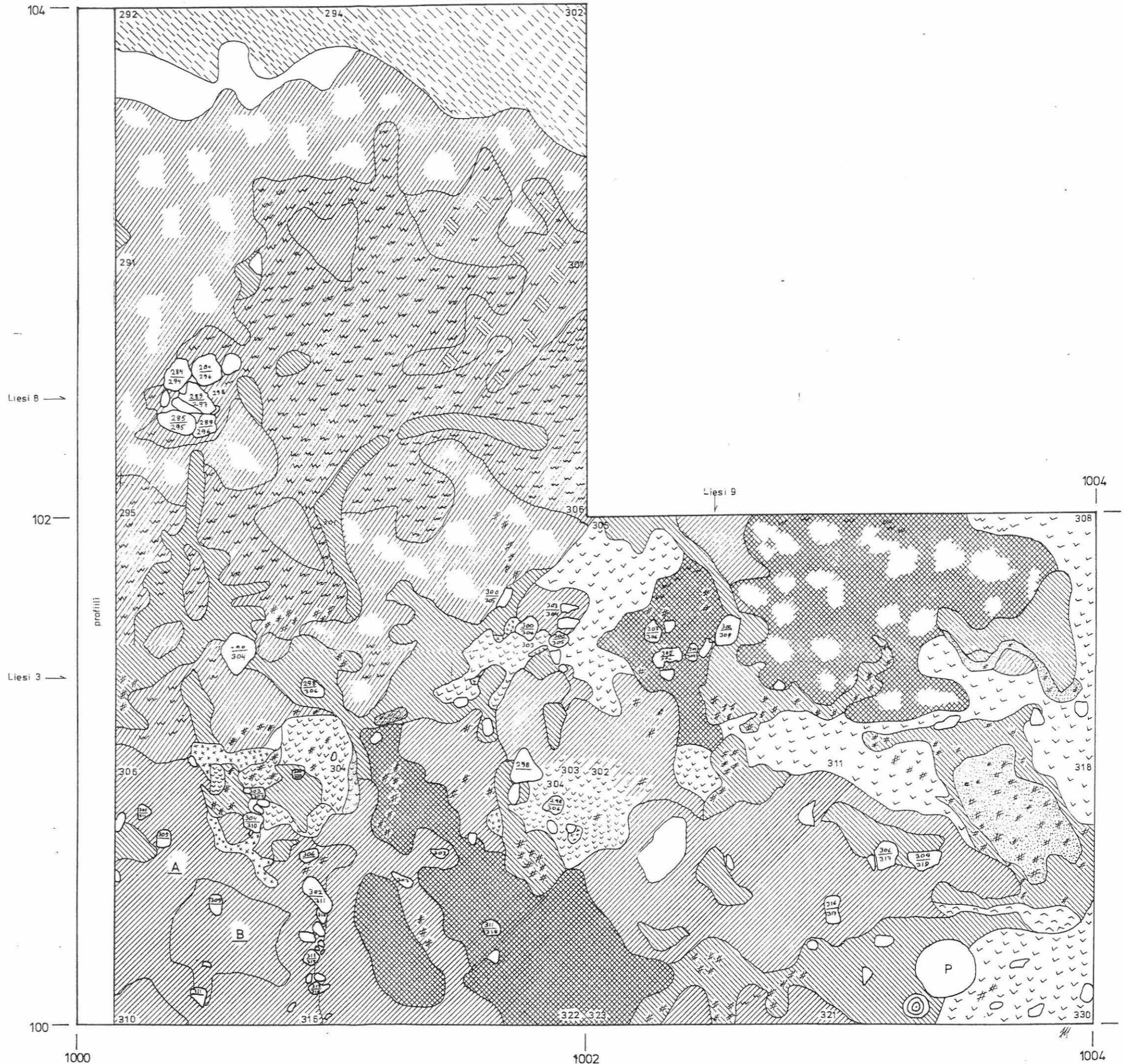

INARI 13 KK VUOPAJA
A.ARPONEN 1987

Yksityiskohtakartta
Alue C, ruudut 100-2/1000 ja 100/1002
Liedet 3,8 ja 9, taso 2
Mk 1:10
kp=121,71 m mpy, kone 326

Piirt. A.Arponen
S.-L.Seppälä

- rikastunut hk, A=tumma eritt.hieno
B=eritt.hieno
- palanut hk
- nokimaa
- likamaa
- punamulta
- kivi
- hiiltä
- sekoittunut hk
- rikastunut/puhdas hk
- puu
- kanto
- puhdas hk

INARI 13 KK VUOPAJA

A. ARPONEN 1987

Yksityiskohtakartta, taso 3 N
Alue C, liedet 3 ja 9.

Mk 1:10

0,5 m
kp= 121,71 m mpy, kone 326

Piirt. A.Arponen
S-L.Seppää

rikastunut Hk

palanut Hk

nokimaa

hiili

punamulta

likamaa

kivi

rautaoksidi

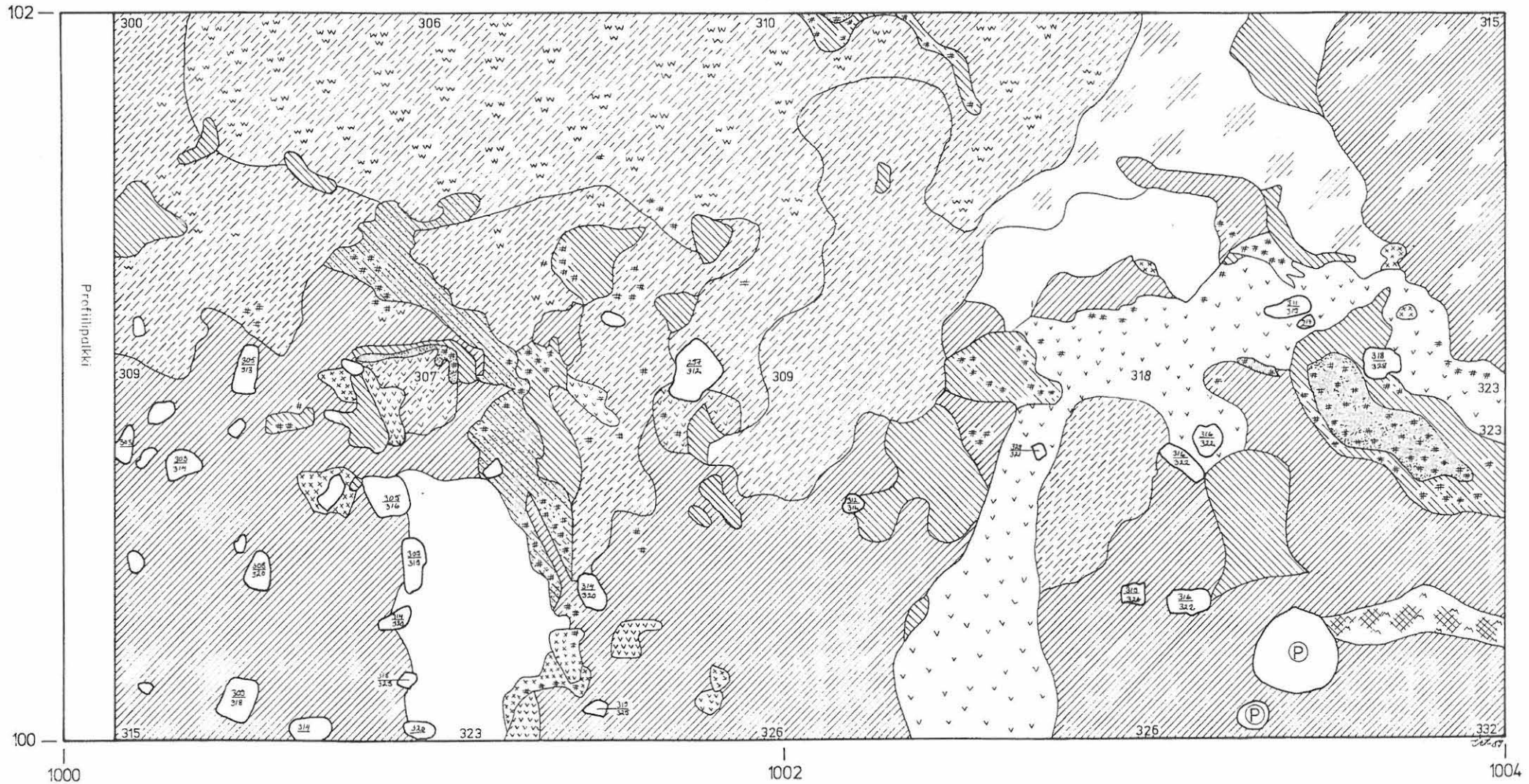
turve

rikastunut /puhdas Hk

mänty

rikastunut/palanut Hk

puhdas Hk

INARI 13KK VUOPAJA

A. ARPONEN 1987

Yksityiskohtakarntta, taso 4

Liedet 3, 9

Alue C, 100/1000 - 1002

MK 1:10

0.5 m

kp = 121,71 m mpy, kone = 326

Piirt. S. Seppälä

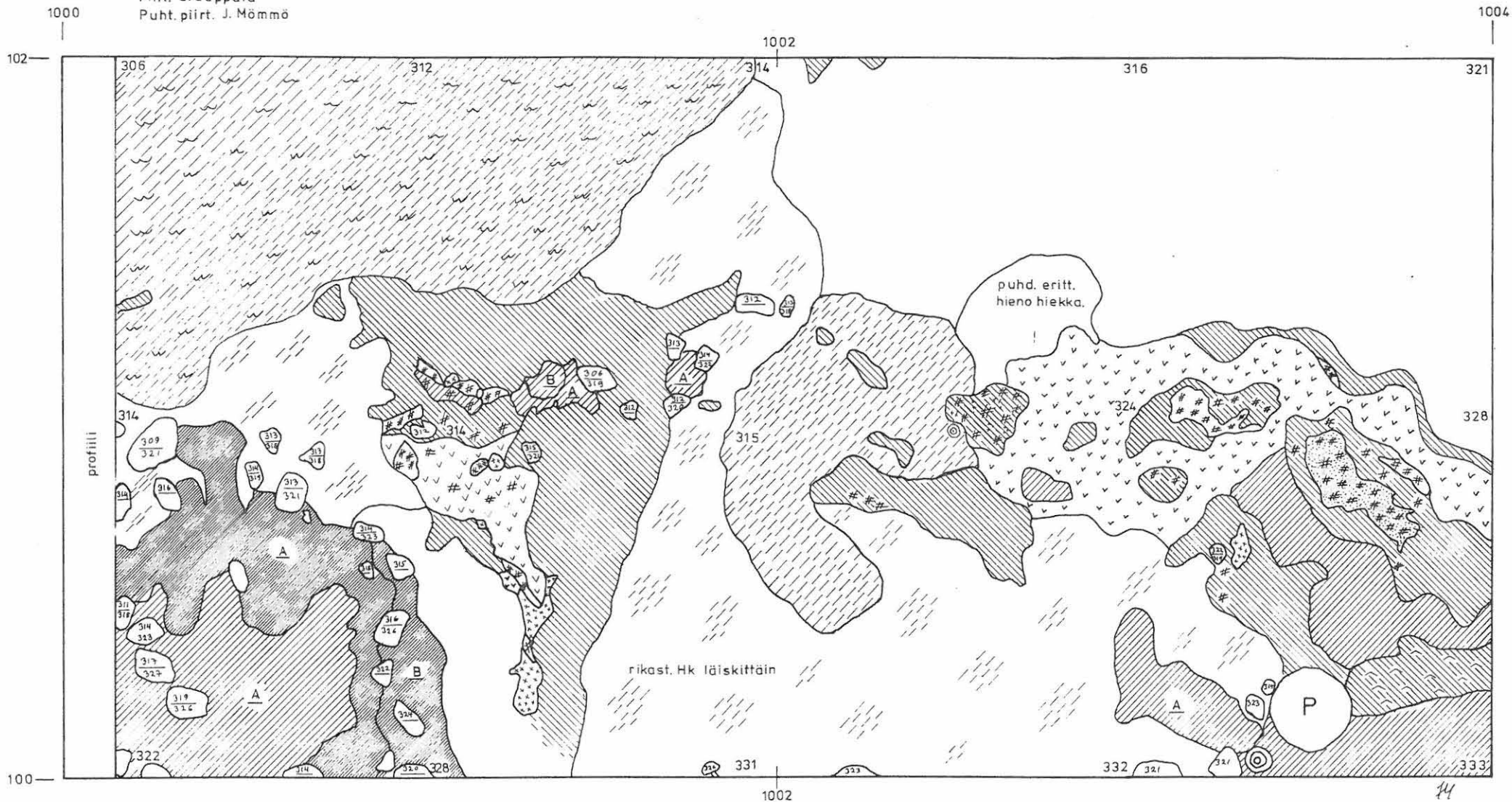
Puht. piirt. J. Mömmö

- palanut Hk
- rautaoksidi
- nokimaa
- hiiltä
- kivi

- punamulta
- turve
- likamaa
- rikastunut Hk
A=eritt. hieno
B=eritt. hieno, vaalea
- rikastunut / puhdas HK

- A=tumma rikast. hieno Hk
B=vaalea ruskea hieno Hk
- puu
- kanto
- puhdas Hk

INARI 13 KK VUOPAJA

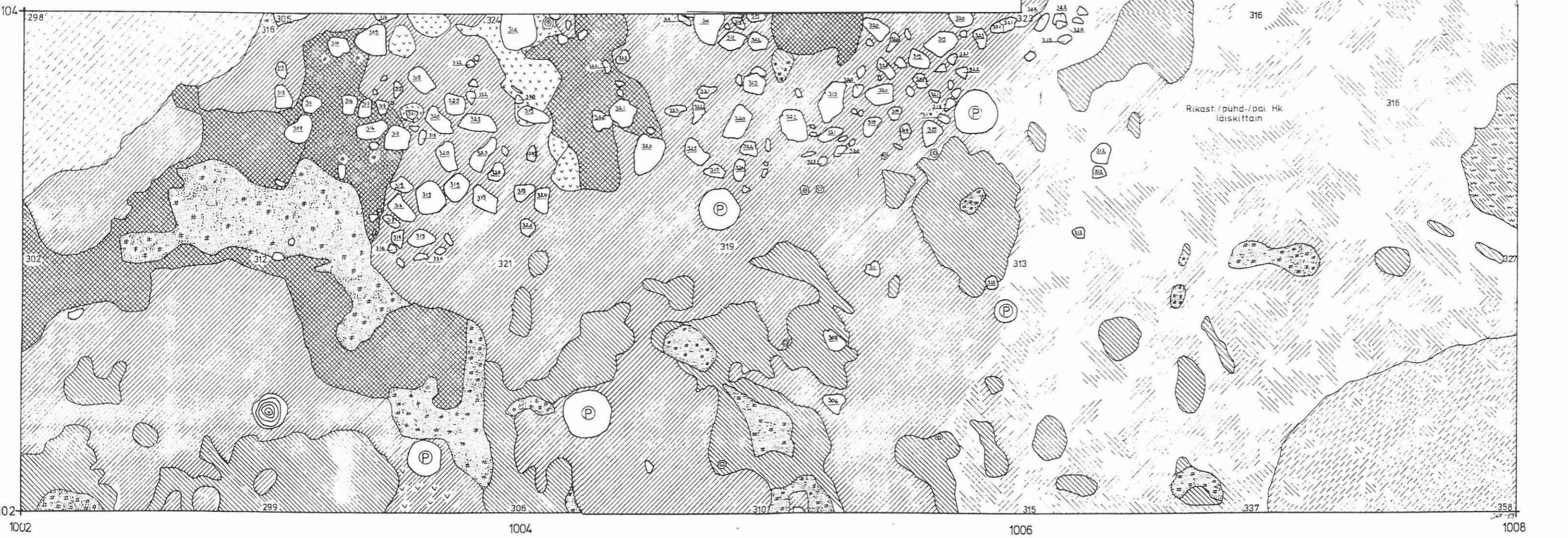
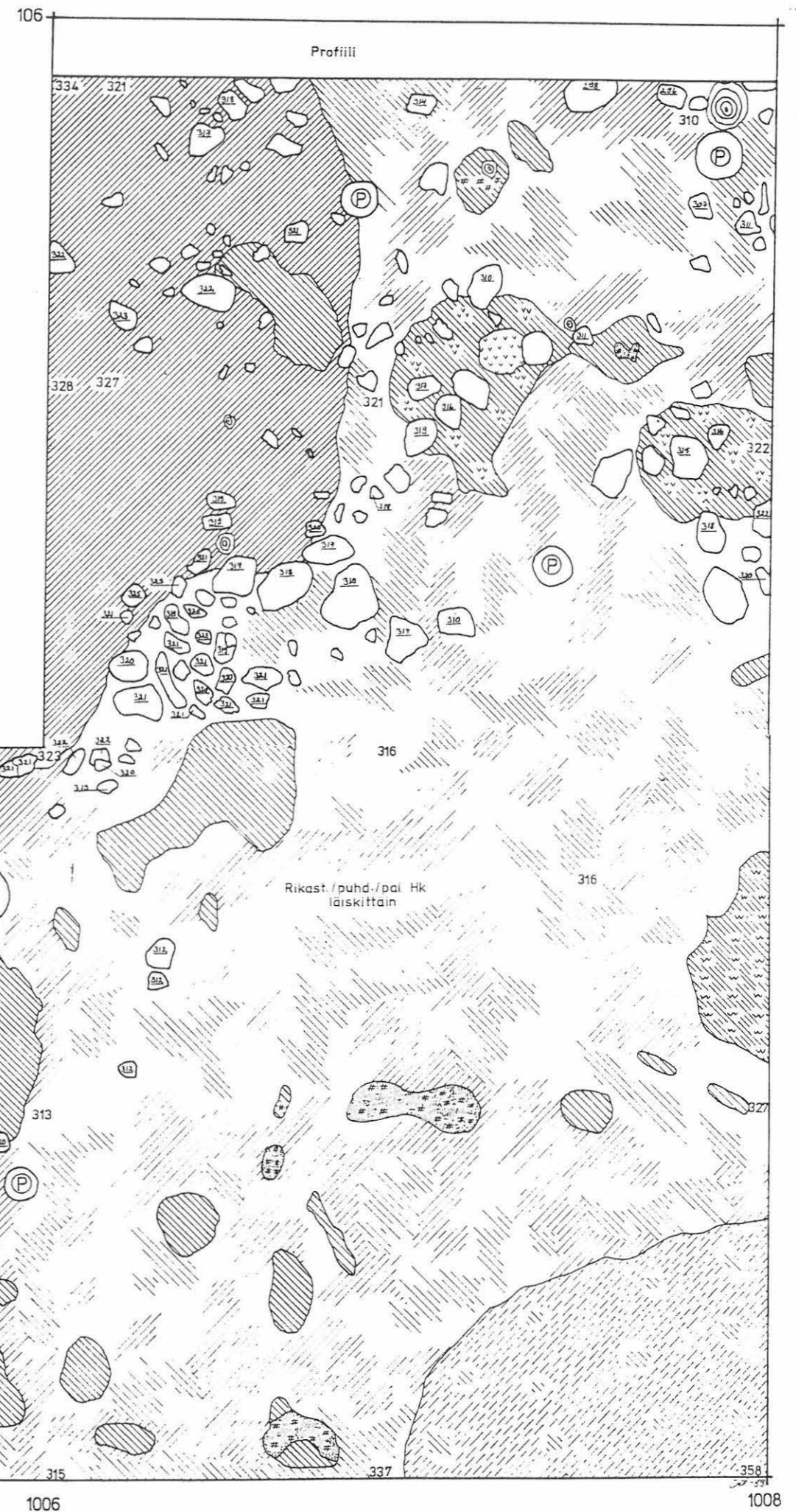
A.ARPONEN 1987

Yksityiskohtakartta
 Alue C, ruudut 102/1002-1006 ja 104/1006
 "kivetty kodansija"
 Taso 1
 Mk-1:10

0,5 m
 kp= 121,71 m mpy. kone = 326

Piirt. S-L. Seppälä

	rikastunut Hk		hiili
	palanut Hk		mänty
	nokimaa		sekoittunutta Hk
	kivi		puhd./rik. Hk
	likamaa		pal./rik. Hk
	punamulta		
	kanto		
	rautaoksiidi		

Rikast./puhd./pal. Hk
 laiskittain

INARI 13 KK VUOPAJA

Kuva 1

74463

Yleiskuva kaivausalueen ympäristöstä: keskellä Vuopaja-lahti, oikealla Saamen Museon alue. Kaivauspaikka kuvan keskellä. Vuopajanniemestä, ESE:stä.

Kuva 2

74464

Etualalla kaivausalue A, taaempana alue C, jota peittää jätekumpu. Taustalla Vuopaja. WNW:stä.

INARI 13 KK VUOPAJA

74467

Kuva 3

Jätteiden poistoa alueelta C. NE:stä.

74474

Kuva 4

Alue A, 104/996-8. Pälsin kaivausalueen reunaan heitettyä maata: irtohiekkavalli. W:stä.

INARI 13 KK VUOPAJA

74480

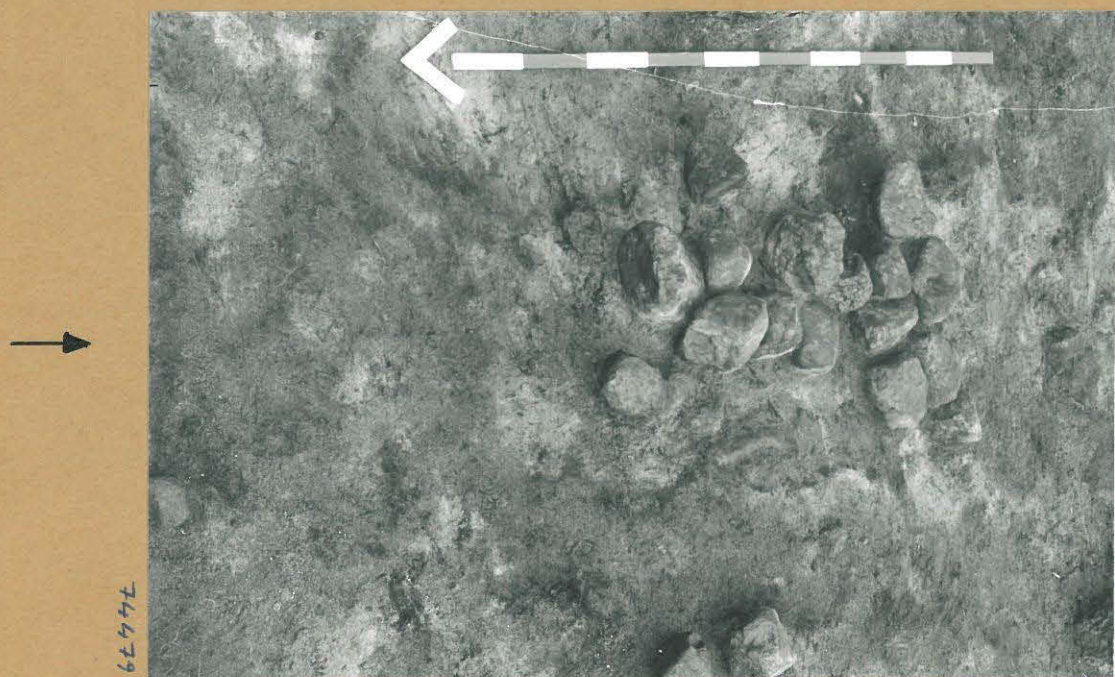
Kuva 5
Alue A, taso 1. S:stä.

74477

Kuva 6
Alue A, taso 1. Liedet 1 ja 2. W:stä.

INARI 13 KK VUOPAJA

Kuva 7
Alue A, taso 1, liesi 4. N:stä.

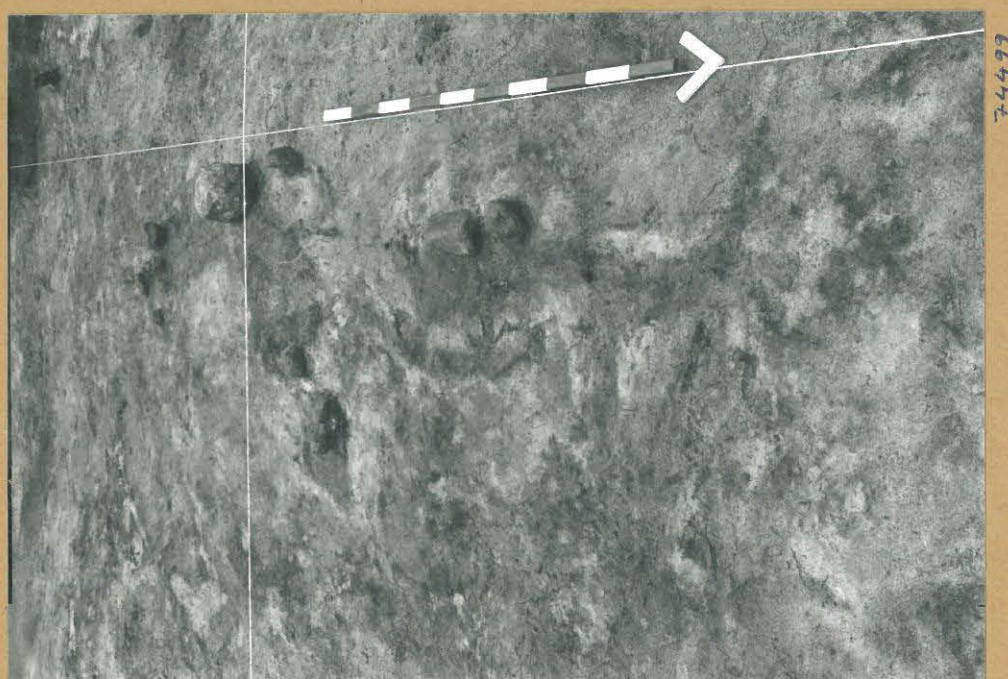

Kuva 8
Alue A, taso 2. S:stä.

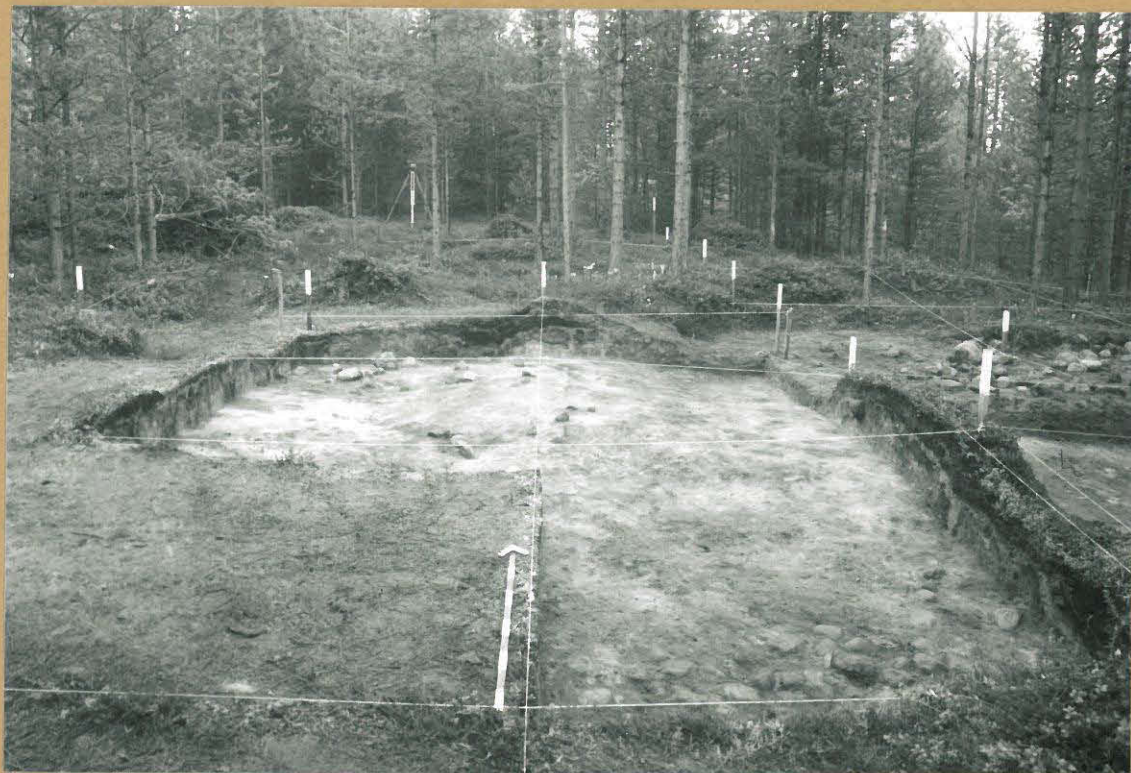
INARI 13 KK VUOPAJA

Kuva 9
Alue A, taso 2. Liesi 4. S:stä.

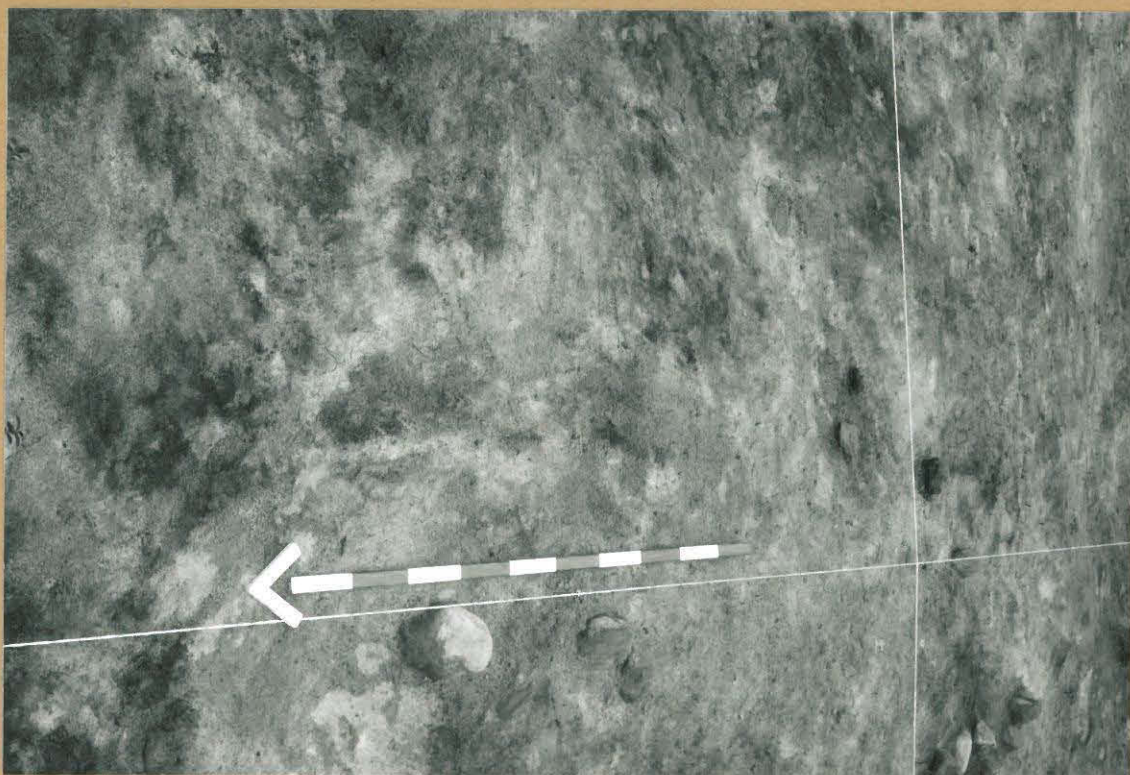
Kuva 10
Alue A, taso 3. Liesi 4. N:stä.

Kuva 11

74513

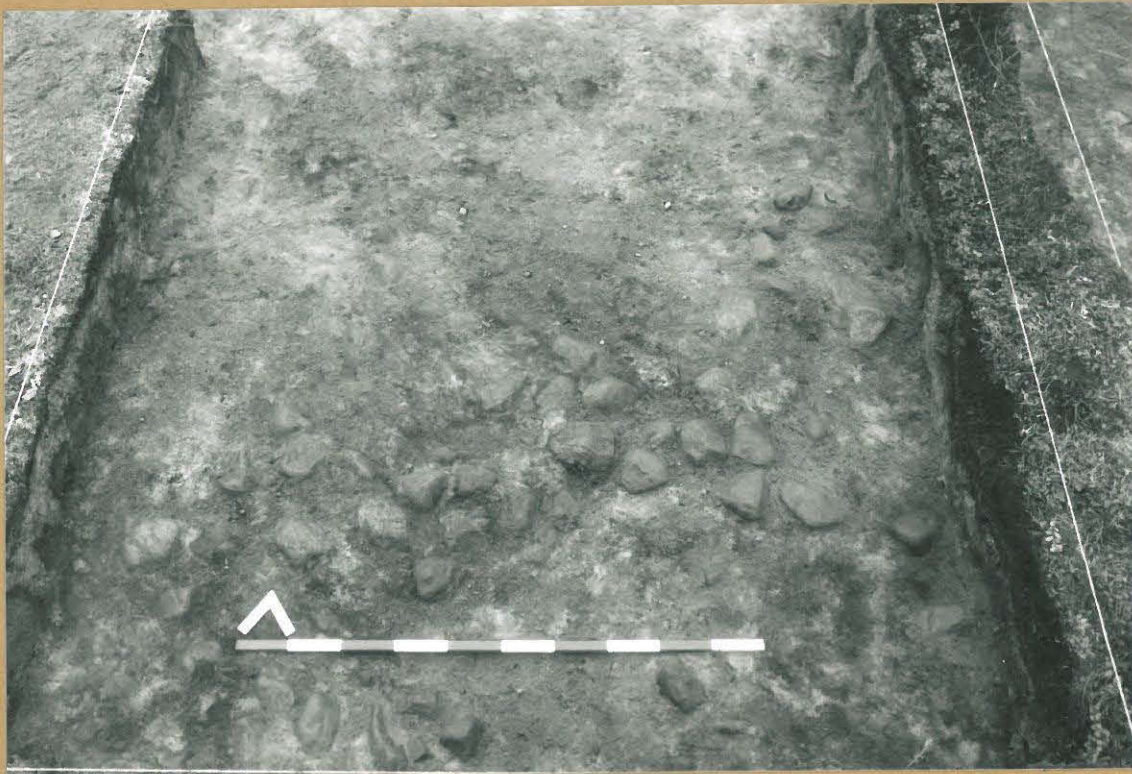
Alue A, taso 4. S:stä.

Kuva 12

Alue A, taso 4, liesi 4. N:stä

INARI 13 KK VUOPAJA

74515

Kuva 13
Alue A, taso 4. 100/998: kivikko. S:stä.

74516

Kuva 14
Alue A, profiili X= 100-104, Y= 998,85. W:stä.

74497

Kuva 15
Alue C, taso 1. SW:stä.

74494

Kuva 16
Alue C, taso 1. Liedet 3, 8 ja 9. E:stä.

INARI 13 KK VUOPAJA

74498

Kuva 17

Alue C, taso 1. Itkosen "kivetty kodanpohja". WSW:stä.

74517

Kuva 18

Alue C, taso 3. E:stä.

Aki Arponen 1987

INARI 13 KK VUOPAJA

74518

Kuva 19

Alue C, profiili X=104-105,85, Y=1006. E:stä.